

PlanMER Uitwerkingsplan Losser

Concept, 28 juni 2007

PlanMER Uitwerkingsplan Losser

SMB Losser 2006, uitgebreid met aanvullingen op grond van de opmerkingen van de Cie m.e.r.

Concept

Kenmerk R001-4516259BMW-evp-V02

Verantwoording

Titel	PlanMER Uitwerkingsplan Losser
Opdrachtgever	Dienst Landelijk Gebied
Projectleider	Berto Meeuwissen
Auteur(s)	Berto Meeuwissen, Niels Bronsgeest en Niels Jeurink
Projectnummer	4516259
Aantal pagina's	54 (exclusief bijlagen)
Datum	28 juni 2007
Handtekening	

Colofon

Tauw bv
afdeling Ruimte & Ondergrond
Handelskade 11
Postbus 133
7400 AC Deventer
Telefoon (0570) 69 99 11
Fax (0570) 69 96 66

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom. De auteursrechten van dit document blijven berusten bij Tauw. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001.

Concept

Kenmerk R001-4516259BMW-evp-V02

Inhoud

Verantwoording en colofon	5
Samenvatting	8
1 Inleiding	13
1.1 Achtergrond	13
1.2 Korte kenschets plangebied	15
1.3 Doel	16
1.4 Leeswijzer	17
2 Kader voor het PlanMER	19
2.1 Ontwerpproces uitwerkingsplan	19
2.2 Planmer-plicht	20
2.3 Scope van het planMER	21
2.4 Relatie PlanMER met MER Reconstructie Salland - Twente	22
2.5 Huidige situatie, autonome ontwikkeling	23
2.5.1 Huidige situatie en autonome ontwikkeling natuur	23
2.5.2 Huidige situatie en autonome ontwikkeling landbouw en milieu	28
2.5.3 Huidige situatie en autonome ontwikkeling landschap en cultuurhistorie	29
2.5.4 Huidige situatie en autonome ontwikkeling water en bodem	30
2.5.5 Huidige situatie en autonome ontwikkeling sociaal-economische structuur en vitaliteit plangebied	32
2.5.6 Huidige situatie en autonome ontwikkeling sociaal-economische structuur en vitaliteit plangebied	32
3 Milieueffecten van het Uitwerkingsplan	33
3.1 Algemeen oordeel	33
3.2 Gezonde landbouw	34
3.2.1 Hoofdpijnen van het plan	34
3.2.2 Milieueffecten	34
3.3 Levendige economische en sociale structuur	39
3.3.1 Hoofdpijnen van het plan	39
3.3.2 Milieueffecten	40
3.4 Landschap, cultuurhistorie en archeologie	42
3.5 Goed functionerend natuur- en watersysteem	44
3.5.1 Hoofdpijnen van het plan	44

Concept

Kenmerk R001-4516259BMW-evp-V02

3.5.2	Milieueffecten	44
3.5.3	Kanttelingen en optimalisatiemogelijkheden tijdens de uitvoering	47
4	Effecten op gebiedenbescherming natuur.....	49
5	Kaders voor verdere uitwerking	53
5.1	Leemten in kennis	53
5.2	Kaders voor uitvoering van het plan	53

Bijlage(n)

1. Maatregelen beoordelingstabel
2. Kenmerken Natura 2000-gebieden Dinkelland en
3. Landgoederen Oldenzaal
4. Effecten op Natura 2000-gebieden in Duitsland
5. Toelichting effectenberekening ammoniakdepositie
6. Losser en het natuurgebiedsplan Noordoost-Twente
7. Landschapstypen
8. Kaartbijlagen bij effectbeschrijving waterkwantiteit
9. Bronnenlijst

Samenvatting

Kader

In opdracht van Gedeputeerde Staten van Overijssel heeft de Landinrichtingscommissie Losser het Uitwerkingsplan Reconstructie voor het gebied Losser opgesteld (september 2006). Dit Uitwerkingsplan is een vervolg op het Landinrichtingsplan waarmee in 1997 is gestart en bovendien een nadere uitwerking van het Reconstructieplan Salland - Twente dat in september 2004 door Provinciale Staten is vastgesteld. Het Uitwerkingsplan Losser bevat maatregelen en voorzieningen ter verbetering van onder meer de landbouwstructuur, landschappelijke structuur, waterhuishouding, recreatieve structuur, natuur en de leefbaarheid (onder meer verkeersveiligheid en sociaal-economische kwaliteit) en is (inmiddels) plan-m.e.r.-plichtig omdat het kaderstellend is voor eventuele m.e.r.-plichtige activiteiten en maatregelen in zich heeft die mogelijk negatieve effecten kunnen hebben op het milieu, met name de Natura 2000 gebieden. Aan het ontwerpplan was destijds een SMB gekoppeld, maar de Commissie voor de m.e.r. vond meerdere zwaarwegende omissies in deze SMB. Daarom is de SMB doorontwikkeld tot een planMER, waarin de omissies van de Commissie voor de m.e.r. zijn ingevuld. Het planMER is geschreven na (inhoudelijke) afronding van het planontwikkeling, dat in nauwe afstemming met de streek heeft plaatsgevonden. Daarom heeft het planMER een evaluerend karakter en geeft het aandachtspunten voor de uitvoering van het plan.

Effecten op het milieu

Tijdens de planontwikkeling zijn de milieuthema's water, landschap en natuur inhoudelijk nader uitgewerkt in ambities en gewenste maatregelen. Mede daarom heeft het Uitwerkingsplan Losser op zichzelf sterk positieve effecten voor het milieu en dan met name voor natuur, het watersysteem en leefbaarheid. De belangrijkste onderdelen voor deze meerwaarde zijn het concreet invullen van nieuwe natuur, het herstel van de meandering van de bovenlopen van beken en (gegeven de beperkingen die het gebied oplegt aan reguliere agrarische productie) het versterken van verbreding van agrarische bedrijven. Daarnaast zijn in het plan ambitieuze maatregelen opgenomen voor het behoud en herstel van landschappelijke waarden, maar deze zijn minder concreet.

Op onderdelen of in deelgebieden zijn er negatieve effecten te verwachten. De belangrijkste zijn:

- Effecten op landschap van kavelvergroting: hoewel bij de kavelaanvaardingswerken zeer zorgvuldig zal worden omgegaan met bestaande landschapelementen, is het de verwachting dat daarna in de loop van de tijd het kleinschalige karakter van het gebied zal worden aangetast. In het kader van rationalisatie zullen bedrijven gaandeweg de percelen op hun kavels vergroten zolang ze niet bijdragen in hun bedrijfsexploitatie
- Verstoring van natuur door verbreding van de landbouw: het plan stimuleert het initiëren van verbreding, maar beperkt niet in aard of mate en zoneert niet. Sommige verbredingsactiviteiten leiden echter ook buiten hun terrein tot verstoring van natuur, bijvoorbeeld door geluid. Omdat het aan individueel initiatief is om verbreding te gaan invullen, kan momenteel niet aangegeven worden waar en in welke mate effecten zullen gaan optreden. In het planMER is een kaart opgenomen, waar verbreding, via verstoring tot effecten kan leiden
- Landbouwkundige inpassing beekherstel: om de landbouwkundige ontwatering bij beekherstel te garanderen, worden ter plaatse parallelsloten aangelegd. Deze beperken de vertraging van de afvoer en het afvangen van nutriënten, waarmee een deel van de positieve effecten van het beekherstel teniet wordt gedaan
- Recreatieve intensivering Oelemars: de intensivering van recreatief gebruik in het zuidelijk deel van het plangebied is op zich wenselijk vanuit de spreiding van recreatie door het gehele plangebied. Intensivering op de locatie Oelemars staat echter al snel op gespannen voet met de vogelwaarden in dit gebied

Ook de uitvoerbaarheid van positieve onderdelen is niet altijd verzekerd. Dit geldt met name voor de verwerving van gronden voor de realisatie van nieuwe natuur, de versterking van landschappelijke waarden en de zonering van recreatie.

Voor de versterking van landschappelijke waarden is een systeem van Groene diensten voorzien, maar dit is nog niet uitgewerkt. De ervaringen tot nu toe zijn dat de uitwerking van deze systemen complex is en tijd vraagt en niet altijd tot een werkende systematiek leidt. Dit is een belangrijk risico voor de doelen ten aanzien van landschap.

Bij gebrek aan kwantitatieve gegevens over de huidige, autonome en beoogde recreatiedruk is onzeker, of de maatregelen gericht op zonering voldoende robuust zijn.

ConceptKenmerk R001-4516259BMW-evp-V02

Gebiedsbescherming Natura 2000

Het plan draagt in sterke mate bij aan de invulling van de (concept) instandhoudingsdoelen voor de Natura 2000-gebieden: er is areaalvergroting en de maatregelen, zoals opgenomen in het plan, lijken te leiden tot een significante afname van de ammoniakdepositie¹ en de zonering van recreatie naar minder kwetsbare gebieden leidt tot minder verstoring.

Wel moeten hierbij de kanttekeningen uit bovenstaande paragraaf ten aanzien van uitvoeringsrisico's in ogenschouw worden genomen.

Eindsituatie in relatie tot normstelling

Het plan zorgt voor invulling van tal van doelen van de Reconstructie. Niet op alle thema's leidt het plan echter tot volledige realisatie van beleidsdoelen.

Dit Uitwerkingsplan zal (in tegenstelling tot andere plannen) leiden tot een significante vermindering van de ammoniakdepositie. De huidige overschrijding van de draagkracht van de beoogde vegetatietypen in de Natura 2000-gebieden is echter zo groot, dat ook na de uitvoering van het plan de draagkracht voor ammoniakdepositie in meerdere Natura 2000-gebieden nog steeds in aanzienlijk mate wordt overschreden. Dit betekent dat de Natura 2000-gebieden ook na de uitvoering van het plan nog beperkingen (kunnen) opleggen aan agrarische bedrijfsontwikkeling. In het planMER is een kaart opgenomen, waarop is aangegeven binnen welke gebieden van beperkingen sprake kan zijn.

Het plan heeft - mits volledig uitgevoerd - per saldo een positief effect op de Natura 2000-gebieden. Daarmee is een planbrede passende beoordeling niet nodig.

De beekherstelmaatregelen leiden tot een verhoging van grondwaterstanden en herstel van bekeigen hydrologische en morfologische processen. Beide dragen bij aan het realiseren van de doelen in het kader van GGOR en KRW. Op dit moment is nog onduidelijk of hiermee volledig aan de GGOR en normen van de kaderichtlijn wordt voldaan. Daar speelt natuurlijk bij mee, dat zowel de GGOR als de KRW-doelen nog niet zijn vastgesteld.

Aandachtspunten voor de uitvoering

Het systeem van Groene diensten moet operationeel zijn, voordat met de herverkaveling wordt gestart. Alleen dan kunnen de landschappelijke waarden met voldoende gewicht bij de herverkaveling worden ingepast.

¹ Deze conclusie is voorzichtig getrokken, omdat de gebruikte modellering niet geschikt bleek voor een kwantitatieve onderbouwing. De conclusie ten aanzien van depositie is gebaseerd op extrapolatie van emissiegegevens in combinatie met de autonome depositieverandering

In de uitvoerbaarheid van positieve onderdelen voor de Natura 2000-gebieden zitten de nodige risico's, terwijl er ook onderdelen in het plan zitten met (mogelijk en lokaal) negatieve effecten op de instandhoudingdoelen. Daarom is het wenselijk de voortgang van positieve onderdelen te koppelen aan de uitvoering van onderdelen die mogelijk negatief zijn. Een expliciete afweging van deze balans bij de vier plannen van toedeling maakt dit goed inzichtelijk.

Milieugrenzen die vanuit geluid en betreding te stellen zijn aan verbreding, zijn in deze planMER op een separate kaart weergegeven. In een vervolgslag kunnen op deze kaart maximale intensiteiten bij een acceptabele verkeersveiligheid voor de belangrijkste wegen en kruisingen worden weergegeven. Daarvoor ontbreekt nu echter inzicht in het huidige gebruik en de plaatsen waar sterke stijgingen te verwachten zijn.

Het verdient aanbeveling in een vervolgbesluit een ruimtelijke structurering voor de verbredingmogelijkheden en recreatieve zonering op te stellen. Dat zorgt voor een eenduidig kader, waartegen individuele aanvragen via maatwerk zijn in te passen. Daar hoort bij dat dan duidelijk wordt, waar voor een verbredingproject een omgevingsscan nodig is die de inpassing duidelijk maakt.

Bij kwaliteitsverbeteringmaatregelen op bestaande recreatieve bedrijven binnen Natura 2000-gebieden en in een zone van circa 250 m daar omheen, dient een beoordeling plaats te vinden in het kader van de Natuurbeschermingswet. De kans op negatieve effecten als gevolg van deze maatregelen is namelijk aanwezig.

Ook bij soortgelijke ontwikkelingen in (de omgeving van) de Ecologische Hoofdstructuur dienen de effecten van dergelijke maatregelen goed in kaart gebracht te worden.

Een en ander geldt ook voor het toekennen van nieuwe functies aan vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen of nieuwe recreatieve ontwikkelingen, voor zover gelegen in of nabij een van deze gebieden.

Het realiseren van meandermogelijkheden in de beekdalen legt een belangrijke basis voor het herstel van deze systemen. Het is noodzakelijk na uitvoering ook de ecologische effecten van deze planmaatregelen te monitoren. Mochten de ecologische effecten achterblijven bij de KRW-doelen, dan zal op dat moment in het kader van de KRW-implementatie moeten worden verkend welke aanvullende maatregelen nodig en mogelijk zijn.

1 Inleiding

In opdracht van Gedeputeerde Staten van Overijssel heeft de Landinrichtingscommissie Losser het Uitwerkingsplan Reconstructie voor het gebied Losser opgesteld (september 2006). Dit Uitwerkingsplan is een vervolg op het Landinrichtingsplan waarmee in 1997 is gestart en bovendien een nadere uitwerking van het Reconstructieplan Salland - Twente dat in september 2004 door Provinciale Staten is vastgesteld. Het Uitwerkingsplan Losser bevat maatregelen en voorzieningen ter verbetering van onder meer landbouwstructuur, landschappelijke structuur, waterhuishouding, recreatieve structuur, natuur en de leefbaarheid (onder meer verkeersveiligheid en sociaal-economische kwaliteit).

1.1 Achtergrond

Het Uitwerkingsplan Losser bevat een apart hoofdstuk Strategische Milieubeoordeling (SMB). Deze SMB werd in een laat stadium opgesteld en toegevoegd aan het Uitwerkingsplan. De Commissie voor de m.e.r. vond de SMB op een aantal punten ontoereikend, maar onderkende ook dat de invulling van milieubeoordeling bij Reconstructie-uitwerkingen een te ontwikkelen terrein is. De provincie Overijssel heeft besloten dat bij de definitieve vaststelling van het Uitwerkingsplan Losser alle relevante milieu-informatie aanwezig moet zijn. Daarom ligt nu een geactualiseerde versie van het toenmalige SMB hoofdstuk uit het Ontwerp Uitwerkingsplan Losser voor in de vorm van dit PlanMER Uitwerkingsplan Losser. Het advies van de Commissie voor de m.e.r. (december 2006) over de SMB (hoofdstuk 5 Ontwerp Uitwerkingsplan Losser) is overgenomen en is richtinggevend voor dit PlanMER. De resultaten van de SMB die voor de Commissie voor de m.e.r. geen aanleiding vormden voor een herzieningsadvies zijn in dit PlanMER ongewijzigd overgenomen. Hierdoor bevat het PlanMER het totale eindresultaat, zodat het SMB uit het Uitwerkingsplan Losser er niet meer bijgenomen hoeft te worden.

Advies Commissie voor de m.e.r.

In onderstaande tabel staan de verschillende adviescomponenten van de Commissie voor de m.e.r. weergegeven. Aangegeven is hoe deze opmerkingen zijn verwerkt.

Tabel 1.1 Verschillende adviescomponenten

Adviescomponenten Cie voor de m.e.r.	Verwerking voorliggend PlanMER
Geef op basis van beschikbare informatie een <u>verdergaande effectbeschrijving</u>	Een verdergaande effectbeschrijving is opgenomen in hoofdstuk 3
Breng in beeld cumulatie van gevolgen in een groter gebied als onderdeel van de passende beoordeling	Omdat de ontwikkelingen zich niet lenen voor een passende beoordeling, gelet op geringe mate van concreetheid voor wat betreft aard, schaal en plaats, is het concreet in beeld brengen van cumulatie van gevolgen in een groter gebied lastig zo niet onmogelijk. Kwalitatief gezien kan gesteld worden dat per saldo het plan een gunstig effect heeft op de milieukwaliteit in het plangebied
Voor passende beoordeling uit via omgekeerde benadering, zodanig dat PlanMER mogelijkheden biedt voor bovenlokale strategische afwegingen	Het betreft een uitgebreide voortoets. Voor een passende beoordeling is inzicht nodig in enerzijds aard, schaal en plek van ontwikkelingen in relatie tot habitattypen, recente veldgegevens en bijbehorende vereiste milieuecondities (beheerplannen zijn in de maak). Anderzijds is een effecten- en alternatievenonderzoek en een onderbouwing van het nut en de noodzaak nodig van de ingreep. Voor sommige ontwikkelingen is aangegeven wanneer een passende beoordeling nodig is, bijvoorbeeld wanneer de ammoniakemissie binnen 3 km zones rond Natura 2000-gebieden toeneemt
Maak gebruik van verzuringgevoeligheidskaarten, (concept)aanwijzingsbesluiten Natura 2000-gebieden, natuurdoeltypenkaarten en informatie over gevoeligheid voor doorsnijdingen en verdroging om de maximale tolerantie van de Natura 2000-gebieden / soorten voor <u>bestaande en geplande activiteiten te beschrijven</u>	Deze exercitie is gedaan met behulp van voorgestelde informatie
Het PlanMER moet helderheid verschaffen over de mogelijke bandbreedte van de ambitie. Met andere woorden wat is haalbaar in het plan, waar liggen <u>mogelijke problemen en welke oplossingen zijn er</u>	Via de verdergaande effectbeschrijvingen in hoofdstuk 3 is deze helderheid waar mogelijk gegeven
Breng voor recreatie in beeld zowel de kansen voor ontwikkelingen als de beperkingen in verband met	De verstoringkaart recreatie geeft een handvat voor een recreatieve zonering met als doel behoud van kwaliteit

Concept

Kenmerk R001-4516259BMW-evp-V02

Adviescomponenten die voor de m.e.r.	Verwerking voorliggend PlanMER
bestaande knelpunten (ten behoeve van zonering van recreatie)	natuurterreinen. Daarnaast is in hoofdstuk 3 nader ingegaan op mogelijke knelpunten
Het PlanMER moet een beoordelingskader vormen voor Nbw-vergunningen	Het PlanMER bevat een uitgebreide voortoets en geen passende beoordeling. Het PlanMER vormt weliswaar een van de kaders voor vergunningverlening, maar vormt hiervoor geen onderbouwing. Het dient als hulpmiddel
Breng via scenario's mogelijke problemen in beeld bij het realiseren van de doelen uit het UPL	Het PlanMER bevat geen scenario's voor de bandbreedte van ambities, maar besteed wel aandacht aan de ontwikkelingen die via maatregelen en stimuleringsacties binnen het plan in gang gezet worden
Het PlanMER moet ingaan op effecten op andere sectoren dan alleen natuur	Ook wordt ingegaan op effecten op milieu, water en landschap
Expliciteer voor welke milieuaspecten een effectbeschrijving niet zinvol is	Aangegeven is dat effectbeschrijving met betrekking tot externe veiligheid, luchtkwaliteit en klimaatverandering gelet op de te verwachten verwaarloosbare invloed van het plan op deze terreinen niet zinvol c.q. nodig is

1.2 Korte kenschets plangebied

In het plangebied (9.200 ha) ligt het dorp Losser en de kerkdorpen De Lutte, Overdinkel, Beuningen en Glane. 6.100 ha bestaat uit cultuurgrond, in hoofdzaak grasland. Een deel maïsland en in mindere mate akkerbouw, tuinbouw en boomteelt. In het plangebied is de melkrundveehouderij de belangrijkste agrarische sector. In totaal oefenen 300 agrariërs in het plangebied hun beroep uit. De helft hiervan zijn grotere, volwaardige bedrijven. De andere helft zijn kleinere bedrijven. De verkaveling van de landbouwpercelen is uit oogpunt van een efficiënte agrarische bedrijfsvoering ongelukkig. Gemiddeld liggen de percelen van een bedrijf op meer dan vijf verschillende plekken. Het gebied van de Dinkel en de zijbeken en het stuwwallandschap ter hoogte van Oldenzaal zijn toonaangevend. Het landschap is over het algemeen fijnmazig met grote hoogteverschillen. Het plangebied kent een flink areaal Ecologische Hoofdstructuur en er zijn verschillende landgoederen aanwezig (ruim 500 ha is gerangschikt onder de Natuurschoonwet). Daarbinnen vallen onder meer speciale beschermingszones onder de Habitatrichtlijn, te weten Dinkelland en Landgoederen Oldenzaal (beide Natura 2000-gebieden). Het aanwijzingsbesluit is nog niet definitief. Het definitieve aanwijzingsbesluit zal nog dit jaar genomen worden.

Zowel op formeel aangewezen gebieden (alle Vogelrichtlijngebieden in Nederland) als op bij de Europese Commissie aangemelde gebieden (de Habitatrichtlijngebieden) zijn rechtsgevolgen van toepassing op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 of de Habitatrichtlijn (artikel 6, directe werking of richtlijnconforme toepassing). Deze natuurgebieden vallen onder de werking van de Natuurbeschermingswet.

Een deel van het plangebied is aangewezen als Nationaal Landschap Noordoost-Twente. Het plangebied is rijk aan archeologische vindplaatsen en cultuurhistorische elementen.

Figuur 1.1 Ligging en grens van het plangebied

1.3 Doel

De in het Uitwerkingsplan Losser voorgestelde ontwikkelingen kunnen effecten hebben op landschap, natuur, cultuurhistorie, bodem, waterhuishouding, lucht, veiligheid en leefbaarheid. Effecten op andere dan de hier genoemde sectoren worden niet in belangrijke mate verwacht. Vanwege het kleinschalige karakter van de plannen voor Losser kan klimaatverandering als gevolg van realisatie van het Uitwerkingsplan worden uitgesloten. Er vinden geen ontwikkelingen plaats die een bijdrage zullen leveren aan een verslechtering van de luchtkwaliteit (fijnstof). Datzelfde geldt voor externe veiligheid. Beide aspecten zullen daarom in dit PlanMER niet nader worden belicht.

ConceptKenmerk R001-4516259BMW-evp-V02

In het PlanMER zal als resultaat van de omgekeerde benadering - analoog het advies van de Commissie voor de m.e.r. - de speelruimte aangegeven worden van ontwikkelingen. In beeld gebracht wordt waar de verschillende maatregelen en voorzieningen (zowel de concrete als de globale) effecten hebben op de bestaande kernkwaliteiten in het gebied.

Tevens zal worden getoetst of voorgestelde maatregelen en voorzieningen daadwerkelijk de beoogde verbeteringen voor de verschillende sectoren als resultaat hebben. Een en ander analoog het advies van de Commissie voor de m.e.r.. Uitgangspunt daarbij vormen - voor zover objectief vast te stellen - de tolerantiegrenzen van de kernkwaliteiten die het gebied heeft. Hierdoor wordt belangrijke informatie verkregen om milieu een volwaardige rol te laten spelen bij strategische afwegingen en daaropvolgende besluitvorming door overheden over het Uitwerkingsplan Losser. Bij het PlanMER is uitgegaan van bestaande informatie, er is dus geen aanvullend onderzoek uitgevoerd. In paragraaf 5.1 worden leemten in kennis weergegeven, waarbij wordt vermeld wanneer aanvullend onderzoek gedaan moet worden om milieu optimaal in de uitvoering mee te kunnen nemen.

1.4 Leeswijzer

De resultaten van de SMB die voor de Commissie voor de m.e.r. geen aanleiding vormden voor een herzieningsadvies zijn in dit PlanMER ongewijzigd overgenomen. Hierdoor bevat het PlanMER het totale eindresultaat, zodat het SMB uit het Ontwerp Uitwerkingsplan Losser er niet meer bijgenomen hoeft te worden.

Concept

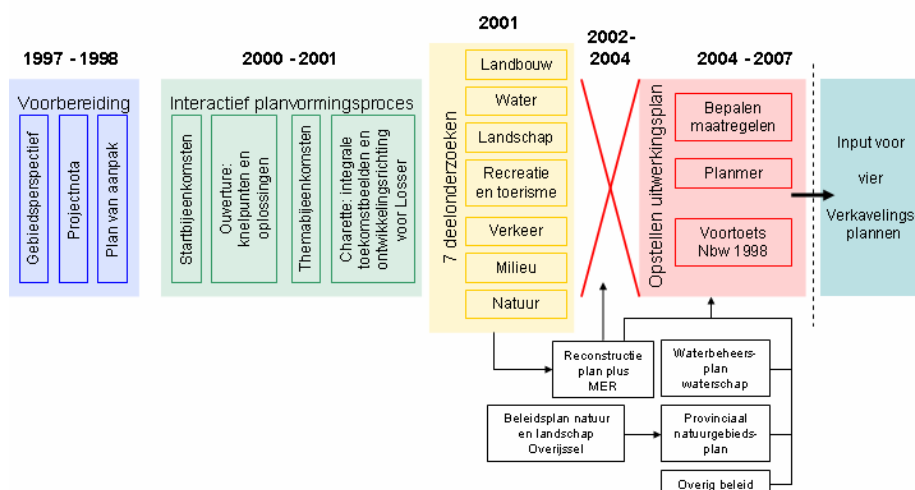
Kenmerk R001-4516259BMW-evp-V02

2 Kader voor het PlanMER

In dit hoofdstuk geven we het kader voor het PlanMER weer: de totstandkoming, de reden voor de Planmer-plicht, de scoping (mede in relatie tot de eerdere toetsing) en de relatie met het MER Reconstructie Salland - Twente. Daarnaast gaan we kort in op de huidige situatie en autonome ontwikkeling in het gebied. Er is nadrukkelijk aandacht besteed aan themavarianten die van belang zijn voor de uitvoering. Belangrijke afwegingen in dit verband zijn gemaakt in de zeven deelonderzoeken die zijn uitgevoerd in 2001.

2.1 Ontwerpproces uitwerkingsplan

In 1997 gaf Gedeputeerde Staten van Overijssel de landinrichtingscommissie Losser de opdracht voor het opstellen van een landinrichtingsplan. Door de komst van het Reconstructieplan Salland - Twente in 2004 heeft de provincie Overijssel de oorspronkelijke opdracht voor een landinrichtingsplan verbreed tot een opdracht voor het Uitwerkingsplan Losser. Het Uitwerkingsplan Losser is een nadere uitwerking van het Reconstructieplan Salland - Twente. In het Uitwerkingsplan Losser staan maatregelen en voorzieningen voor verbetering van de fysieke omgeving (landbouw, landschap, natuur, water, milieu en recreatie), de sociaal-economische structuur en de vitaliteit van het platteland. In onderstaande figuur is het totstandkomingsproces schematisch weergegeven.

Figuur 2.1 Overzicht planvormingsproces Uitwerkingsplan Losser

Tijdens het interactieve planvormingsproces zijn de mensen uit het gebied intensief betrokken, ze konden echt meedenken over de herinrichting. In twee workshops zijn knelpunten en oplossingen aangedragen en is gewerkt aan integrale toekomstbeelden en ontwikkelingsrichtingen voor Losser. De resultaten van het interactieve planvormingsproces vormden input voor de zeven deelonderzoeken² die in 2001 zijn uitgevoerd en waar vanuit de belangrijkste sectoren de optimale inrichting van het gebied is verkend. Bij deze deelonderzoeken zijn deskundigen en belangenorganisaties betrokken.

Voor het opstellen van het Uitwerkingsplan zijn de resultaten van de zeven deelonderzoeken op één kaart gezet. Dit leverde echter een ongewenst beeld op, vooral de hoge recreatiedichtheid vormde een probleem. De Landinrichtingscommissie heeft daarop een groot deel van de recreatieve routes geschrapt. Vooral de routes door waardevolle (natuur)gebieden en die waarvoor voldoende alternatieven bestonden. Er is gekozen om de recreatie te reguleren, om zo vernieling van landgoederen en waardevolle gebieden tegen te gaan. Een voorbeeld hiervan is een ATB-route om te voorkomen dat de mountainbikers (zoals in de huidige situatie) overal dwars doorheen gaan en voor verstoring zorgen.

Wat betreft natuur en water zijn het 'Natuurgebiedsplan Noordoost-Twente' van de provincie Overijssel, respectievelijk het 'Waterbeheerplan' van het Waterschap Regge en Dinkel leidend geweest voor het Uitwerkingsplan Losser. Deze zijn vrijwel volledig overgenomen.

In de Nota Ruimte is Noordoost-Twente aangewezen als Nationaal Landschap. Losser maakt hier deel van uit. De Nota Ruimte geeft voor elk van deze Nationale Landschappen in het kort weer welke bijzondere kwaliteiten ze hebben. Provincies werken deze zogeheten *kernkwaliteiten* uit in hun Streekplan. Uitgangspunt is dat deze kwaliteiten niet mogen worden aangetast. Woningbouw is binnen Nationale Landschappen alleen toegestaan voor de eigen bevolkingsgroei. In het Uitwerkingsplan wordt gestreefd naar versterking van de kernkwaliteiten.

2.2 Planmer-plicht

Het is verplicht om voorafgaand aan besluiten door een overheid over bepaalde plannen een Planmer uit te voeren. In de praktijk betekent dat doorgaans de Planmer voor het kaderstellende plan, zoals het Uitwerkingsplan Losser, vooraf gaat aan de Projectmer voor projecten. Bij een Planmer gaat het om plannen die (uiteindelijk) kunnen leiden tot concrete projecten of activiteiten met mogelijk belangrijke gevolgen voor het milieu. De Planmer-plicht geldt in geval van wettelijk of bestuursrechtelijk verplichte plannen die het kader vormen voor toekomstige Projectmer-(beoordelings)plichtige besluiten (bijvoorbeeld op het gebied van natuurontwikkeling, recreatie en waterbeheersing).

² Achtergronddocumenten natuur (Alterra), water (Grontmij), milieu (CSO adviesbureau), verkeer (Hauptmeijer Verkeer), recreatie & toerisme (Vandertuuk), landbouw (DLG) en landschap (BügelHajema adviseurs)

Niet alleen hierom is het Uitwerkingsplan Losser Planmer-plichtig, maar ook als gevolg van de noodzakelijke passende beoordeling op grond van de Natuurbeschermingswet (Natura 2000-gebieden Landgoed Oldenzaal en Dinkelland).

Achtergrond

Op 27 juni 2001 is de Europese richtlijn betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's vastgesteld. In Nederland is deze verplichting bekend geworden als de Strategische Milieubeoordeling (SMB). De Europese richtlijn betreffende de milieubeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten van 27 juni 1985, in Nederland bekend als de milieueffectrapportage of kortweg m.e.r., blijft daarnaast onverkort van kracht.

In september 2006 vond in Nederland omzetting van de Europese SMB-richtlijn plaats in Nederlandse wetgeving door wijziging van de Wet milieubeheer (Wm) en het hier aan gekoppelde Besluitm.e.r. 1994. Sindsdien wordt gesproken over een 'milieueffectrapportage van plannen' (Planmer, als vertaling van de Europese SMB-richtlijn) en over een milieueffectrapportage van besluiten / projecten (Projectmer, het oorspronkelijke Nederlandse m.e.r.).

2.3 Scope van het planMER

Via het Uitwerkingsplan Losser worden ontwikkelingen die in het Reconstructieplan Salland - Twente in hoofdlijnen zijn beschreven nader uitgewerkt. Het betreft ontwikkelingen op het gebied van:

- Landbouw
- Landschap en cultuurhistorie
- Natuur (inclusief de Duitse natuurgebieden)
- Water
- Milieu
- Recreatie
- Sociaal-economische structuur
- Vitaliteit van het platteland

Beleid voor deze sectoren wordt op een samenhangende wijze vormgegeven binnen het plangebied en bijbehorende maatregelen worden voorgesteld. Het Uitwerkingsplan Losser bevat twee soorten maatregelen: concrete maatregelen en nader in te vullen maatregelen. De concrete maatregelen zijn op de uitwerkingsplankaart aangegeven en hiervoor is specifiek budget gereserveerd.

Daarnaast staat er een groot aantal wensen en ambities in het plan. Deels is hiervoor wel geld gereserveerd, maar dat geld is nog niet specifiek toegewezen aan een maatregel of locatie, bijvoorbeeld omdat de uitwerking afhankelijk is van vrijwillige medewerking uit de streek. Er zijn ook ambities beschreven die, min of meer gekoppeld aan het plan door derden zijn waar te maken. Gezien het karakter van het plan kunnen effecten op vrijwel alle milieuaspecten worden verwacht. Via de omgekeerde benadering (zie paragraaf 1.3) wordt inzicht verkregen waar welke ontwikkelingsdoelen, gelet op de huidige milieukwaliteit (natuur, landschap) en bijbehorende tolerantiegrenzen, op een verantwoorde manier kunnen worden nagestreefd.

Stroothuizen en Punthuizen

De Landinrichtingscommissie heeft het voornemen het plangebied van het Uitwerkingsplan Losser ten noorden en oosten van het Beuninger Achterveld uit te breiden (noordelijk deel plangebied). Het gaat om toevoeging van de gebieden rond Stroothuizen, Punthuizen en het Beuninger Achterveld. Omdat op het moment van afronden van dit PlanMER niet duidelijk was welke maatregelen in de mogelijk op termijn toe te voegen gebieden zijn voorgenomen, is er in dit PlanMER geen aandacht aan besteed. Mocht het gebied in de toekomst via een herziening van het Uitwerkingsplan Losser worden toegevoegd, dan zal daarvoor een aanvulling op dit PlanMER moeten worden gemaakt. De gebieden Stroothuizen en Punthuizen maken onderdeel uit van het Natura 2000-gebied Dinkelland. De instandhoudingsdoelen die voor Dinkelland gelden, zijn ook van toepassing op Stroothuizen en Punthuizen.

2.4 Relatie PlanMER met MER Reconstructie Salland - Twente

Voor het Reconstructieplan Salland - Twente is een milieueffectrapport (MER) gemaakt, waarover de Commissie voor de m.e.r. een toetsingsadvies heeft uitgebracht. De Commissie voor de m.e.r. heeft in haar toetsingsadvies een aanbeveling gedaan voor Uitwerkingsplannen. In dit PlanMER is zowel gekeken naar het MER Reconstructieplan Salland - Twente, als naar het toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r..

In kwalitatieve termen draagt het Uitwerkingsplan Losser bij aan het behalen van de doelen die zijn geformuleerd in het Reconstructieplan Salland - Twente. In hoofdstuk 7 van het Uitwerkingsplan is in tabelvorm weergegeven hoe de doelen van het Uitwerkingsplan passen binnen de doelen van het Reconstructieplan. In het Uitwerkingsplan zijn de abstracte reconstructiedoelen zo goed mogelijk vertaald naar de gebiedsinrichting voor Losser. Om de sectorale doelen te realiseren zijn in het Uitwerkingsplan voor de verschillende sectoren maatregelen en voorzieningen opgenomen. Het PlanMER en het definitieve Uitwerkingsplan Losser zullen na vaststelling deel uitmaken van het Reconstructieplan Salland - Twente (ex artikel 18.3 Reconstructiewet concentratiegebieden).

2.5 Huidige situatie, autonome ontwikkeling

In deze paragraaf wordt onder huidige situatie verstaan: een beschrijving van de situatie in het jaar 2005. Vaak is het onderscheid in het Uitwerkingsplan tussen de huidige situatie en de autonome ontwikkeling niet heel scherp. Er is sprake van overlap. Onder autonome ontwikkelingen worden in principe verstaan de toekomstige ontwikkelingen zonder uitvoering van het Uitwerkingsplan Losser. Alleen die beschrijvingen van de huidige situatie uit het Uitwerkingsplan Losser die relevant zijn voor het PlanMER komen hierin terug.

2.5.1 Huidige situatie en autonome ontwikkeling natuur

Door de aanwezigheid van de stuwwal en beschermde natuurgebieden in het noorden is er van zuid naar noord een oplopende vegetatiewaardering. Een hoge vegetatiewaardering vindt men in de reservaten, de geïsoleerde elementen (bosjes, houtwallen, heidevelden en dergelijke) en langs de beken. Door de aanwezigheid van ecologische barrières (A1, N734, N735, N342, de weg door het Dinkeldal (Losser - Denekamp), de wegen over de stuwwal en de spoorlijn) en het ontbreken van goede ecologische verbindingen tussen de bestaande natuurgebieden, is de natuur in het gebied versnipperd. De snelweg A1 veroorzaakt veel geluidshinder. Dorpsuitbreiding van Losser, Beuningen en Denekamp geeft extra (recreatieve) druk op het Dinkeldal. Recreatieve druk van Oldenzaal is er op de natuur- en reservaatgebieden ten oosten van de stad.

De laatste vijf decennia is vooral door landbouwrationalisatie de vegetatiewaarde achteruit gegaan. Voornamelijk brongemeenschappen zijn veranderd in overbemest grasland en door het veranderen van het beheer zijn hooilanden verruigd en zijn orchideeënrijke graslanden verdwenen. Langs de kwelzone aan de voet van het Dinkeldal worden nog de, aan meer voedselrijke omstandigheden aangepaste, dotterbloemgraslanden aangetroffen. Door ontwatering en waterwinning zijn de kwelinvloeden afgenomen, waardoor gebieden met natuurwaarden worden bedreigd. Waterleidingbedrijf Vitens is voornemens op het pompstation ten westen van Losser voornamelijk grondwater uit de diepere ondergrond te winnen en de ondiepe winning te verminderen. De invloed van de grondwaterwinning door Vitens op de grondwaterstanden en de kwel zal daardoor afnemen. De vele beken in het plangebied hebben een hoge waardering met betrekking tot macrofauna, vissen, stikstofbelasting, zuurstofvoorziening, bodemkwaliteit en hydrologie en structuur van de bedding.

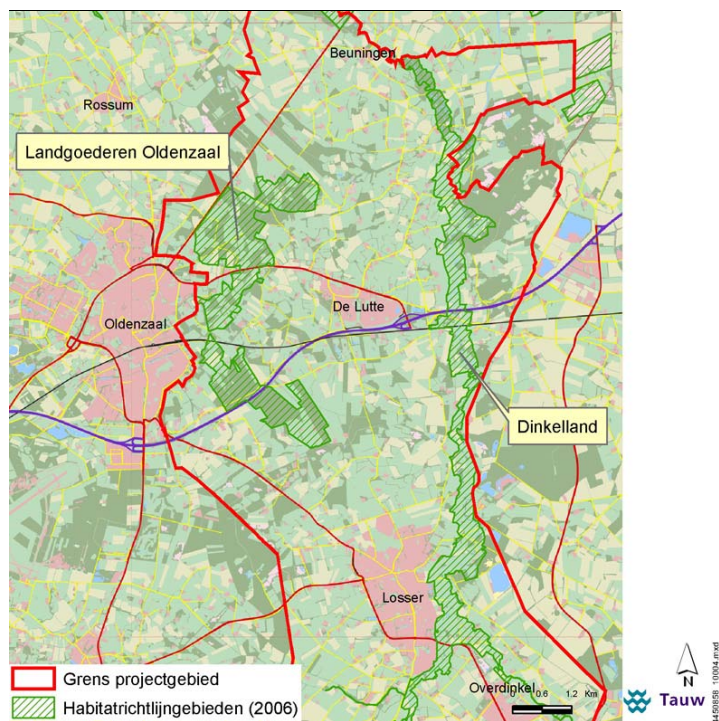
Concept

Kenmerk R001-4516259BMW-evp-V02

Uitzonderingen hierop zijn de onnatuurlijke Linderbeek, Austibeeek en Roelinksbeek en kleine deeltrajecten van sommige overige beken. De Luttermolenbeek, Bloemenbeek, Lage Kavikbeek, Linderbeek en Roelinksbeek hebben een duidelijke bron en zijn daarom extra waardevol. Een aantal beken of delen van beken (bovenlopen) staan niet op de legger van het waterschap. Dit geldt onder andere voor de Rossumerbeek en de Weerselerbeek met elk twee bronnen en de Gammelerbeek met één bron. Evenals de onnatuurlijke Zoekerbeek, Heurnerbeek, Oosterbroekbeek en de Stakenbeek. Vooral voor de brongebieden en de locaties waar bovenlopen in natuurgebied liggen (vaak delen van particuliere landgoederen) is het ontbreken op de legger een probleem voor de status en het beleid. Alle beken hebben een hoger nitraatgehalte dan de bronnen als gevolg van bemesting van aangrenzende agrarische percelen.

Natura 2000-gebieden Dinkelland en Landgoederen Oldenzaal

In het plangebied liggen twee speciale beschermingszones onder de Habitatrichtlijn, te weten Dinkelland en Landgoederen Oldenzaal. De definitieve besluiten tot aanwijzing zijn nog niet genomen. Dat zal in de loop van 2007 gebeuren. Deze natuurgebieden vallen onder de werking van de Natuurbeschermingswet. In de onderstaande figuur worden de Habitatrichtlijngebieden weergegeven. In bijlage 2 worden de kenmerken van deze Natura 2000-gebieden verder toegelicht.

Figuur 2.2 Natura 2000-gebieden binnen het plangebied

ConceptKenmerk R001-4516259BMW-evp-V02

Habitatrichtlijngebieden in Duitsland (Natura 2000-gebieden)

In Duitsland is het aanwijzen van Natura 2000-gebieden en het maken van beheerplannen voor die gebieden een bevoegdheid van de Bundesländer. In dit geval betreft het een tweetal Bundesländer, namelijk Nordrhein-Westfalen in het zuiden en Niedersachsen in het noorden. De grens tussen beide ligt ongeveer ter hoogte van het Nederlandse Overdinkel, dat wil zeggen dicht bij de grens van het plangebied. Deze Natura 2000-gebieden zijn vermeld in tabel b3.1 in bijlage 3.

Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS)

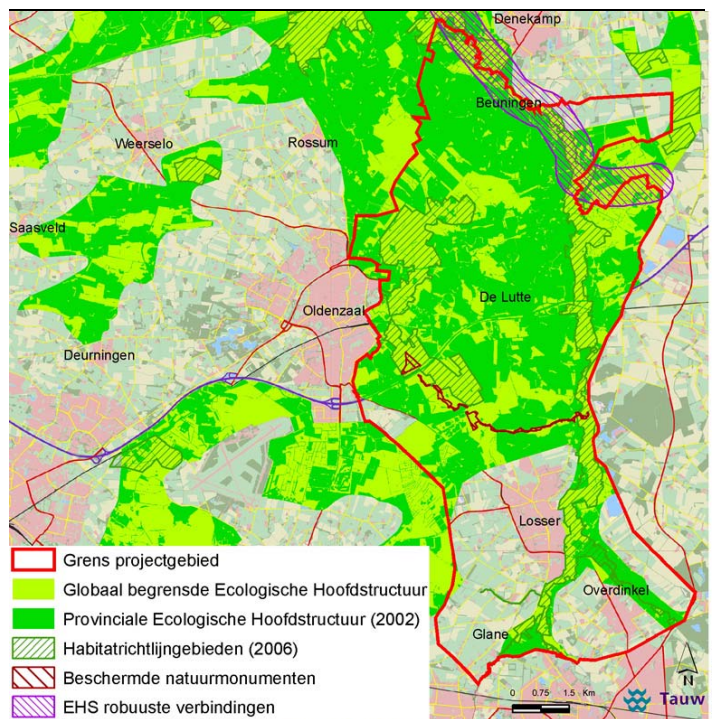
De Ecologische Hoofdstructuur (zie figuur 2.3) is volgens het Streekplan Overijssel 2000+ een, ruimtelijk samenhangend, stabiel en duurzaam te behouden ecologisch systeem dat bestaat uit bestaande natuurgebieden, nieuwe natuurgebieden, beheergebieden en ecologische verbindingzones. Recent zijn hier de Robuuste Verbindingen aan toegevoegd.

De EHS in Overijssel bestaat uit:

- Bestaande wateren, natuur- en bosgebieden
- Te ontwikkelen natuurgebieden (nieuwe natuur)
- Beheergebieden: dit zijn cultuurgronden, waar onder handhaving van de oorspronkelijke functie, subsidie kan worden gekregen voor een meer op natuur gericht beheer
- Ecologische verbindingzones: stelsel van kleine gebieden en lijnvormige elementen die onderdelen van de PEHS verbinden
- Robuuste verbindingen (in plangebied betreft het de RVZ Veluwe - Noordoost - Twente, deeltraject Ommen - Losser
- Een aantal kleinere 'afrondings'gebieden met blijvende cultuurgrond, die maken dat de PEHS logische buitengrenzen heeft

Project herbegrenzing EHS

In de provincie Overijssel is het project herbegrenzing van de EHS in de tweede helft van 2006 gestart. Bij deze herbegrenzing spelen vooral de natuurkwaliteit, ruimtelijke samenhang, de waterhuishouding en economische aspecten een rol. De provincie Overijssel heeft als doel de in het Streekplan 2000+ gehanteerde definitie van EHS in overeenstemming te brengen met die in de Nota Ruimte. Het kabinet heeft in de Nota Ruimte aangegeven de ruimtelijke samenhang van de EHS te willen verbeteren en heeft de provincies gevraagd de huidige begrenzing van de EHS aan te passen waar dit mogelijk is. Herbegrenzing kan aan de orde zijn bij zowel bestaande natuurgebieden (bijvoorbeeld woningbouw aan de rand van de EHS) als bij nieuwe natuurgebieden, waar nog geen grondaankopen hebben plaatsgevonden en geen beheersovereenkomsten zijn afgesloten. Herbegrenzing kan plaatsvinden onder de voorwaarde dat kwalitatieve en kwantitatieve compensatie plaatsvindt (oppervlakte en natuurkwaliteit).

Figuur 2.3 Overzicht van PEHS, robuuste verbindingen en Natura 2000-gebieden

Beschermden soorten

Op basis van diverse per soortgroep gepubliceerde atlanten met verspreidingsgegevens van (onder meer) door de Flora-en-Faunawet beschermde soorten is bepaald welke soorten in het plangebied kunnen worden verwacht, tabel b2.1 in bijlage 2 geeft hiervan een overzicht. Het betreffen alleen soorten die opgenomen zijn in de tabellen 2 en 3 van de Flora-en-Faunawet. Van de soortgroep vogels zijn alleen de soorten vermeld waarvan in het gebied broedgevallen zijn vastgesteld en die tevens zijn opgenomen op de rode lijst van bedreigde soorten [Vogelbescherming Nederland en Sovon Vogelbescherming Nederland, 2005]. Uit de lijst blijkt dat een groot aantal beschermde dier- en plantensoorten in het plangebied kan worden verwacht of daar met zekerheid voorkomt.

De geraadpleegde bronnen zijn ten dele verouderd. De soortenlijst in tabel b2.1 in bijlage 2 is daarom mogelijk onvolledig. Het is zowel mogelijk dat soorten die wel voorkomen (nog) niet zijn vermeld in een van de genoemde atlanten of juist dat vermelde soorten inmiddels uit het plangebied zijn verdwenen, bijvoorbeeld doordat het habitat is verdwenen.

De precieze consequenties van het Uitwerkingsplan Losser op door de Flora-en-Faunawet beschermde soorten zijn in dit stadium niet nauwkeurig aan te geven.

Hiervoor is een detailuitwerking van de plannen noodzakelijk (bijvoorbeeld het verkavelingsplan) en is tevens van groot belang dat voldoende actuele verspreidingsgegevens voor alle relevante taxonomische groepen beschikbaar zijn.

2.5.2 Huidige situatie³ en autonome ontwikkeling landbouw en milieu

De melkveehouderij is de belangrijkste tak in Losser. Daarnaast zijn aanwezig graasdierbedrijven (33 %) en bedrijven die gespecialiseerd zijn in intensieve veehouderij (4 %). Veel melkveehouderijbedrijven mikken op een groter melkquotum om de kostprijs te verlagen. Met het groeien van het quotum neemt de behoefte aan grond sterk toe. Het aantal dieren per ha is bij de melkveebedrijven gemiddeld lager dan in andere delen van Overijssel (2,3 gve per ha). Met het groeien van de bedrijfsoppervlakte wordt in veel gevallen de verkaveling slechter: veel gronden worden op afstand gekocht of gehuurd. Veel bedrijven hebben een te kleine huiskavel. Dikwijls wordt dit veroorzaakt doordat een bedrijf wordt doorsneden door een drukke weg (onder andere bedrijven langs de Dinkel en de Beuningerstraat).

De verwachting voor de komende jaren is dat een meerderheid van de grotere melkveebedrijven in Losser nog groter wil worden. Er is een tekort aan grond, waardoor de groei van de bedrijven wordt belemmerd. Het kleinschalige landschap in combinatie met de slechte verkaveling werkt kostprijsverhogend. Dit brengt een toenemend aantal bedrijven op een punt de bedrijfsvoering te verbreden of weg te gaan uit dit landschappelijk kleinschalige gebied. De intensieve veehouderij verdwijnt grotendeels uit dit gebied. Alleen op plaatsen ver genoeg verwijderd van de Habitatrichtlijngebieden, bebouwing en buiten de extensiveringsgebieden kunnen nog enkele bedrijven uitgroeien tot sterlocatie.

Veel ammoniakreductiemaatregelen zijn afhankelijk van ontwikkelingen die doorgevoerd worden op bedrijfsniveau. Variabelen als geld, innovaties op het gebied van (technische) maatregelen en ontwikkelingen en toepasbaarheid zijn van invloed. Zo is de autonome ammoniakreductie in de varkenshouderij al heel behoorlijk. De autonome ammoniakreductie in de pluimveesector en in de melkveehouderij gaan moeizamer. In de pluimveesector is de reductie technisch gezien lastig te bewerkstelligen. Bij het houden van pluimvee komt zeer veel stof vrij die het functioneren van ammoniakfilters bemoeilijkt. Ammoniakreductie in de melkveehouderij wordt vooral behaald via het veevoederspoor. In de praktijk gaan innovaties via dat spoort minder hard, waardoor onvoldoende reductie bereikt wordt.

³ Gegevens CBS en GIAB 2003

2.5.3 Huidige situatie en autonome ontwikkeling landschap en cultuurhistorie

De landschappelijke en cultuurhistorische waarden in Losser worden voor het leeuwendeel bepaald door het ensemble van houtwallen, singels, overhoekjes, perceelsgrenzen, zandwegen, kampen en essen. Voor wat betreft het functioneren van de Dinkel met zijn dal als natuurlijk beek- en riviersysteem neemt Losser een sleutelpositie in. Verkavelde weilanden langs beken, waaronder het noordelijk deel van het Dinkeldal vormen een matenlandschap. Vanuit het oostelijk dekzandgebied, maar vooral vanuit de stuwwal ontspringen natuurlijke beekjes die de Dinkel voeden. In het Dinkeldal liggen oude bossen die onderdeel uitmaken van particuliere landgoederen (Singraven, Meuleman). Ook op de stuwwal liggen particuliere landgoederen. Het oostelijk gelegen dekzandgebied is vrij vlak en open. In deze heideontginningen zijn eilanden aanwezig van een kleinschalig kampenlandschap. Deze kampenlandschappen bevinden zich ook op de stuwwal van Oldenzaal met kleine essen en een sterk reliëf. Ook op de stuwwal liggen heideontginningen afgewisseld met bossen. Grote essen liggen op de rand van de stuwwal en het Dinkeldal. De scherpe grenzen tussen de woeste gronden en de essen zijn sterk vervaagd. De houtwallen zijn grotendeels verdwenen van de essen. Op de jonge ontginningen is soms (productie)bos aangeplant. In het gebied zijn zeer waardevolle bossen aanwezig ter plaatse van Hooge Venterink, Smuddebos en Snoeyinksbeek.

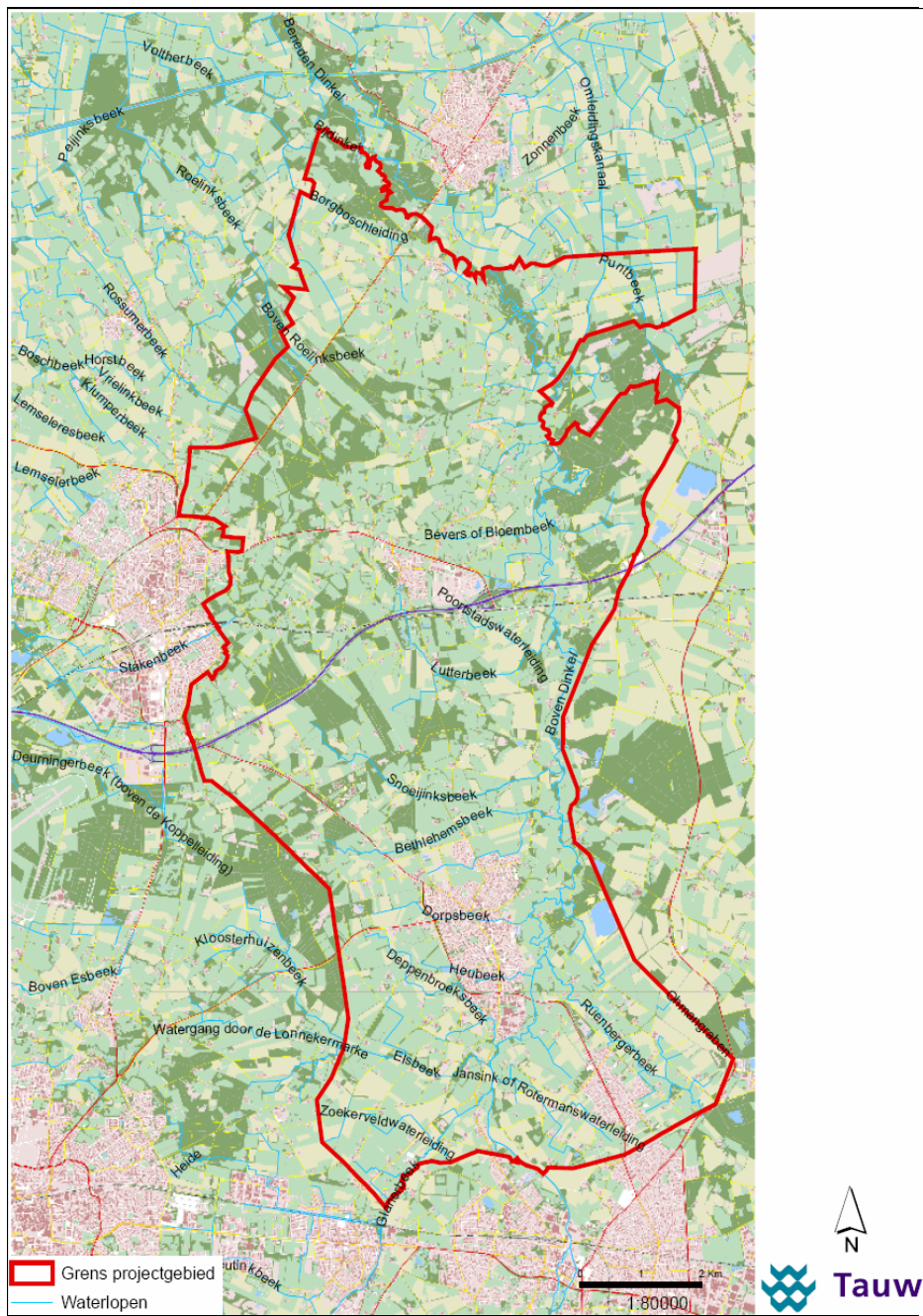
De kleinschalige verkaveling van de landbouwpercelen is van groot belang (geweest) voor de in het gebied aanwezige natuurwaarden. Overhoekjes, perceelsgrenzen, bosjes en houtwallen dragen bij aan de hoge natuurwaarden van het landschap. De trend van schaalvergroting vormt een bedreiging voor deze kleinschalige landschapselementen. De verschillende landschapstypen in Losser zijn aangegeven op de kaart in bijlage 6. In de toekomst zullen de landschapstypen naar verwachting verder gaan vervagen en in kwaliteit achteruit gaan. Een aantal kwaliteitsverbeteringen zullen ontstaan door de rol van particulieren (uitvoeren Groene diensten) en door verbreding van agrarische bedrijven (landschapsbeheer).

Landschapsontwikkelingsplan Losser (LOP)

De gemeenten Losser, Tubbergen, Dinkelland, Oldenzaal en Twenterand hebben het initiatief genomen en opdracht gegeven tot het opstellen van een Landschapsontwikkelingsplan Noordoost-Twente / Twenterand (LOP). In 2005 is het Uitgangspuntenrapport vastgesteld. Momenteel wordt aan de verdere totstandkoming van het LOP gewerkt. De aanleiding voor dit LOP is dat sommige ontwikkelingen in het gebied geen binding hebben met het landschap waardoor de identiteit van het landschap verloren dreigt te gaan. Het LOP heeft als doel het verlies van kwaliteit tegen te gaan.

2.5.4 Huidige situatie en autonome ontwikkeling water en bodem

De Dinkel en zijn vele zijbeken vormen de dynamische dragers voor de ruimtelijke structuur van het gebied Losser. Veel van deze beken zijn verstoord door sociaal-economische redenen. De natuurlijke dynamiek is grotendeels weg en de beken zijn ruimtelijk ingeperkt. Deze verstoring uit zich in een te snelle afvoer van neerslag en lange(re) perioden van droogval. In het provinciaal waterbeleid is het hele plangebied aangewezen als streefbeeld kwaliteitswater. Daarbij wordt het waterbeheer zo veel mogelijk afgestemd op natuur en landschap. Tevens zijn het dal van de Dinkel, de Elsbeek, de Bloemenbeek, Rührenbergerbeek, de Bethlehemsche beek, de Snoeyinksbeek, de Luttermolenbeek en de Hakenbergerbeek door het waterschap aangewezen als zogenaamde 'waterparels'. Deze beken en de Glanerbeek, de Roelinksbeek en de Linderbeek zijn in het provinciaal waterbeleid tevens aangewezen als zogenaamd belevingswater, waarbij het waterbeheer wordt afgestemd op landschap en recreatie. De laatste decennia is de ontwatering op perceelsniveau voor de agrarische bedrijfsvoering verbeterd. Dit heeft geleid tot een nog snellere waterafvoer en een langere periode waarin de beken droogvallen. Door deze (detail)ontwatering zijn de grondwaterstanden op veel plaatsen gedaald. Dit betekent dat het gebied nu last heeft van verdroging. De ont- en afwatering neemt verder toe door schaalvergroting van de landbouw, stedelijke uitbreiding en het onvoldoende realiseren van retentie. Door teelten die om gewasbescherming vragen, blijft een zekere belasting met bestrijdingsmiddelen bestaan.

Figuur 2.4 Beken binnen het plangebied

Oppervlaktewaterkwaliteit

De waterkwaliteit in het plangebied wordt negatief beïnvloed door een aantal bronnen:

- Het afvalwater van het plangebied wordt momenteel verwerkt door drie rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's), die het effluent lozen op de Dinkel
- Uitspoeling van meststoffen in de bodem: nitraat en fosfaat spoelen uit naar grondwater en vervolgens naar het oppervlaktewater
- Ammoniak als achtergronddepositie vanuit onder andere de landbouw
- Puntlozingen, 26 riooloverstorten van gemengde rioolsystemen. Door uitvoering van verbeteringsmaatregelen beschreven in het gemeentelijk rioleringsplan 2004 - 2005 van Losser resteren er in 2010 nog negen. Daarnaast zijn er nog vier overstorten van het verbeterd gescheiden type. In het plangebied zijn geen hemelwateruitlaatpunten aanwezig
- Invloed van gebiedsvreemd water: door de lozingen die terecht komen in de Dinkel komt bij inundatie gebiedsvreemd water in kwetsbare gebieden
- Erfverhardingen: van erfverhardingen spoelen verontreinigingen met het regenwater af naar het oppervlaktewater
- Langs de Dinkel tussen De Lutte en Denekamp en bij de Rührenbergerbeek worden residuen aangetroffen van bestrijdingsmiddelen gebruikt in de boomkwekerij en sierteelt. Tevens vindt emissie vanuit maïsakkers en sierteelt plaats door het gebruik van herbiciden. Een aantal van deze bronnen zorgt ervoor dat de belasting met fosfaat en stikstof te hoog is. Ook worden de grenswaarden voor onder andere zware metalen overschreden. De ecologische waterkwaliteit in de beken is onvoldoende

Grondwaterkwaliteit

Door het landbouwkundig gebruik van gronden spoelt nitraat uit naar het grondwater. Vervolgens vindt ook uitspoeling van nitraat naar het oppervlaktewater plaats. De vochtige zandgronden zijn gevoelig voor uitspoeling van fosfaat. Dit risico treedt vooral op bij vernatting.

2.5.5 Huidige situatie en autonome ontwikkeling sociaal-economische structuur en vitaliteit plangebied

Op bepaalde plekken van het Lutterzand, het Dinkeldal, de Zandbergen en de stuwwal is het op toeristische topdagen erg druk. Door de bevolkingsontwikkelingen in het algemeen en die in de woonkernen in de omgeving in het bijzonder, zal de toeristisch-recreatieve druk toenemen. De toeristisch-recreatieve sector krijgt vermoedelijk meer betekenis als economische pijler door verbetering van de kwaliteit van het voorzieningenniveau en een ruimer aanbod.

2.5.6 Huidige situatie en autonome ontwikkeling sociaal-economische structuur en vitaliteit plangebied

Door de groei van het forensenverkeer, dat zich als sluipverkeer gedraagt, en de steeds groter en zwaarder wordende (landbouw)voertuigen worden de meeste erftoegangswegen (type B, 'boerenweggetjes') gebruikt als gebiedsontsluitingswegen. Het sluip- en landbouwverkeer en de in sommige gevallen slechte onderhoudsstaat van wegen (onder andere verzakking van wegen) leidt tot gevaarlijke verkeerssituaties.

3 Milieueffecten van het Uitwerkingsplan

Het hoofdstuk start met een algemeen oordeel over de milieueffecten van het plan. Vervolgens worden die per onderdeel nader uitgewerkt. Voor het plangebied zijn doelen geformuleerd ter verbetering van onder meer milieu, landschap, landbouw en natuur. Met het oog op het verminderen van milieubelasting en het wegnemen van knelpunten worden tal van maatregelen voorgesteld. De range aan maatregelen heeft per saldo een positief effect op de milieukwaliteit binnen het plangebied (zie tevens tabel beoordeling maatregelen). Hiermee draagt het plan in kwalitatieve zin bij aan het behalen van de doelen die zijn geformuleerd in het Reconstructieplan Salland - Twente.

3.1 Algemeen oordeel

Er wordt fors ingezet op verbetering van de landbouwkundige structuur, natuurontwikkeling, beekherstel en verbetering van de toeristisch-recreatieve ontsluiting van het gebied (inclusief zoning, met als doel voorkomen van te grote recreatiedruk natuurterreinen). Naast de Dinkel en de vele natuurgebieden is landschap eveneens een belangrijke pijler onder het gebied. Een en ander vertaalt zich in het nemen van diverse maatregelen die een positief effect hebben op landschap, landbouw, beken en natuur. Ten aanzien van landschap gaat het vooral om het terugbrengen van landschapselementen, landschapsonderhoud, het aanbrengen van wegbepanting en in algemene zin de grondverwerving voor landschap en natuur. De toevoeging van stroken langs beken om ruimte te geven aan natuurlijke beekprocessen en de andere inrichtingsmaatregelen voor beken hebben een positief effect op natuur, landschap en het watersysteem.

Het plan beoogt een verdere groei van de toeristisch-recreatieve sector. Of de verschillende natuurterreinen deze groei aankan is de vraag, met name in de EHS en Natura 2000-gebieden. De beoogde schaalvergroting van de grondgebonden landbouw zal voor een groot deel plaatsvinden via rationalisatie van kleinschalige en cultuurhistorische verkavelingspatronen. Schaalvergroting zonder deze maatregelen is praktisch niet uitvoerbaar. Vooral gebieden met een fijnmazige verkaveling en een dichte groenblauwe dooradering zijn kwetsbaar. Het plangebied Losser heeft deze eigenschappen. De schaalvergroting van de landbouw zal daarom naar verwachting op termijn een negatief effect hebben. Een mogelijk positief effect van schaalvergroting op het gebied kan zijn dat grote agrarische bedrijven professionele partners kunnen worden voor de integrale inrichting en beheer. De mogelijkheid om met een kleiner aantal partijen dergelijke afspraken te maken kan een voordeel zijn voor de integratie van natuur en landschap. Ook heeft een grootschalig bedrijf doorgaans de omvang om specialistische kennis of apparatuur op het gebied van natuur en landschap in te kunnen zetten. Maar dit bijkomende positieve effect zal waarschijnlijk niet opwegen tegen de voorspelde negatieve invloed. De voorgestelde verbreding van landbouwbedrijven levert een positieve bijdrage aan de leefbaarheid. Zolang de verbreding kleinschalig en ambachtelijk is, zijn er geen negatieve effecten te verwachten. Grotere initiatieven en verblijfsrecreatie zal per geval beoordeeld moeten worden op zijn effecten op de omgeving, met name ten aanzien van geluid en verkeer.

Dit geldt ook voor het onder voorwaarden toestaan van nieuwe functies in vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen. De bij deze ontwikkelingen te verwachten toename van het aantal verkeersbewegingen in het landelijke gebied kan lokaal negatief effect hebben op de leefbaarheid (verkeersveiligheid, drukte, geluid), maar niet te verwachten is dat dit een negatief effect heeft op natuur, landschap en watersysteem.

3.2 Gezonde landbouw

3.2.1 Hoofdpijnen van het plan

Uitgangspunt van het Uitwerkingsplan is dat de landbouw een bedrijfseconomische gezonde sector is en blijft, die internationaal moet kunnen blijven concurreren. De ontwikkelingsdoelen en voorgestelde maatregelen om dat te bereiken richten zich op bedrijfsvergroting / extensivering van de grondgebonden bedrijven, verlaging van de productiekosten van de grondgebonden landbouw, stimuleren van Groene, Blauwe en Gele diensten, bedrijfsvernieuwing en verbreding, verminderen ammoniakuitstoot, bieden van ontwikkelingsperspectief voor boomteelt en vermindering stankhinder.

3.2.2 Milieueffecten

De inschatting van de milieueffecten van afzonderlijke maatregelen is weergegeven in de maatregelenbeoordelingstabel, welke is weergegeven in bijlage 1. Hieronder lichten we de belangrijkste aspecten toe.

Extensivering landbouw

Ten behoeve van de extensivering, structuurverbetering en schaalvergroting is in het plan de inzet van een gebiedsmakelaar ter vergroting van grondbiliteit en her- / uitplaatsing van een aantal bedrijven voorzien. Door activiteiten specifiek te richten binnen de zoekgebieden 'extensivering grondgebonden melkveehouderijbedrijven' zou de gewenste extensivering in het plangebied vorm kunnen krijgen. Er van uitgaande dat deze gronden al de agrarische functie hebben, zal deze ontwikkelingsstap op zich een verbetering van de milieucondities in het plangebied tot gevolg hebben: de belasting met meststoffen vermindert.

Anderzijds is het niet ondenkbeeldig dat als gevolg van de insteek van het plan schaalvergroting plaatsvindt, gekoppeld aan de verplichte reductie van de mestbelasting vanuit de generieke regelgeving en met vergroting van de afvoer van mest uit het gebied. Dan is het milieueffect binnen het plangebied neutraal en heeft het uitsluitend een positief effect op de landbouwstructuur.

Bedrijfsverplaatsingen

In het plan is de verplaatsing van enkele bedrijven voorzien. Het Uitwerkingsplan noemt enkele potentiële herplaatsingsgebieden voor agrarische bedrijven, te weten ten zuiden van de Elsbeek, ten noordoosten van Overdinkel, ten westen van de Denekamperstraat, in het Dijkgoor (zie figuur 3.1). Het zijn alle vier gebieden waar verdere accentuering van het grootschalige karakter van het landschap wordt nagestreefd. De effecten op landschap zullen hier neutraal zijn. De ruimte binnen het plangebied waar herplaatsing zonder meer mogelijk is, is echter beperkt. In grote delen van het plangebied kan emissie van ammoniak een belemmering betekenen voor de mogelijkheden tot herplaatsing. Agrarische bedrijven zullen in de toekomst lastig tot geen mogelijkheden hebben om uit te breiden gelet op de huidige ammoniakuitstoot die al boven het depositieplafond ligt (mestwetgeving). Hieronder wordt hier verder op ingegaan.

Verbetering verkaveling

Voor het verlagen van de productiekosten zet het plan vooral in op het verbeteren van de verkaveling (onder meer een wettelijke verkaveling) en (daarmee) de ontsluiting. Er is een risico dat de beoogde herverkaveling ten behoeve van schaalvergroting plaatselijk via rationalisatie van kleinschalige en cultuurhistorische verkavelingspatronen en landschapselementen zal plaatsvinden. Hierdoor bestaat het risico dat op plekken houtsingels en perceelsranden, bosjes, zandwegen en dergelijke verdwijnen. Dit kan ook negatieve effecten hebben op archeologische en cultuurhistorische waarden.

In het Uitwerkingsplan wordt erkend dat als gevolg van deze landschappelijke structuur in een groot deel van het gebied een optimale verkaveling voor de landbouw wordt bemoeilijkt. Niet wordt aangegeven waar de verkaveling wordt bemoeilijkt, welke waarden zeker gespaard moeten blijven en hoe de afweging tussen structuurversterking en bestaande waarden wordt gemaakt. Wel is een Landschapsontwikkelingsplan (LOP) in voorbereiding. Voor het gericht beperken van de effecten die de kaveltoddeling heeft op landschap, is het van belang dat dit plan tijdig gereed is, gedegen inhoudelijke handreikingen biedt en voldoende status krijgt om kaderstellend te kunnen zijn voor de toedelingsplannen.

Herverkaveling resulteert in de meeste gevallen in een efficiëntere bedrijfsvoering. Kavels liggen meer aaneengesloten en dichter bij het bedrijf. Hierdoor zal minder vaak ver met landbouwvoertuigen over plattelandswegen gereden worden. Dit heeft een milieuvoordeel en draagt bovendien bij aan de verkeersveiligheid, hetgeen de leefbaarheid in het gebied ten goede komt. Dit zijn positieve effecten.

Verbreding / Blauwe / Groene / Gele diensten

In het plan is een systeem van Groene diensten, aangevuld met mogelijk Blauwe en Gele diensten, voorzien. Er is echter geen concrete uitwerking en financiering opgenomen. Ook is niet verwezen naar het kader Blauwe / Groene diensten zoals recent door de provincie Overijssel is vastgesteld. In principe kunnen dergelijke dienstensystemen een goede bijdrage leveren aan het behouden en versterken van specifieke gebiedskwaliteiten, omdat via de dienstenvergoeding de instandhouding van landschappelijke elementen, bovenwettelijke ambities voor waterberging of waterkwaliteit en toeristische voorzieningen zoals wandelroutes onderdeel worden van de bedrijfsvoering van agrarische bedrijven. De ervaring leert inmiddels echter dat het opzetten en financieren van een dergelijk systeem complex en tijdrovend is. Wil het dienstensysteem échte meerwaarde bieden, dan moet het bij de start van de wenszittingen voor de herverkaveling van elk blok volledig inhoudelijk zijn uitgewerkt, georganiseerd en (deels) gefinancierd. Deze slag ontbreekt nog.

Innovatie en verbreding van agrarische bedrijven wordt ondersteund en gefaciliteerd. In Losser zijn goede mogelijkheden aanwezig voor verbreding naar bijvoorbeeld zorg, bio-energie en toerisme. Voorbeelden van verbreding en verdieping zijn zorglandbouw (bijvoorbeeld opvang van verstandelijk gehandicapten of kinderopvang), natuurbeheer, educatie en recreatieve takken, aanbod van speciale (zuivel-)producten, biologische teelten, verkoop aan huis, samenwerkingsverbanden aangaan met de plaatselijke horeca en levering van producten aan restaurants / cateraars.

Hoewel lokaal beperkt negatieve effecten als gevolg van verbreding niet uit te sluiten is, beoordelen wij verbreding per saldo positief. Verbreding draagt bij aan de leefbaarheid en -mits goed ingepast (beeldkwaliteit)- aan een toename van de landschappelijke kwaliteit, de extensivering van de nutriëntendruk op bodem en water en de luchtkwaliteit.

In het plan zijn echter geen kaders gegeven voor de grenzen van de verbredingmogelijkheden, noch een zonering in het gebied op basis van bestaande kwaliteiten. Het is niet duidelijk in hoeverre de bestaande beleidskaders al toegesneden zijn c.q. sturing geven aan de nieuwe functies op het platteland (aard, schaal en plaats).

Het gebied kent namelijk veel landschappelijke - en natuurwaarden. Verbreding van activiteiten op het platteland kan derhalve niet overal ongelimiteerd plaatsvinden. Verbreding kan gepaard gaan met verkeersaantrekkende werking, een toename van geluid, licht en verstoring als gevolg van betreding en visuele verstoring (grootte bouwblok, plaatsing van installaties voor biomassaproductie, uitbreidingsrechten die aan de gegunde verbreding worden gekoppeld). Deze randverschijnselen van verbreding kunnen een negatief effect hebben op de bestaande natuur- en landschapswaarden, en daarmee op de omgevingskwaliteit. Afstemming tussen enerzijds verbreding van activiteiten en de bestaande en nog te ontwikkelen natuur- en landschapswaarden is van belang. Omdat deze afstemming maatwerk is, is het vooraf visualiseren van een zone rondom natuurgebieden en gebieden met bijzondere landschappelijke waarden niet zinvol.

Afgezien van het feit dat op dit moment niet duidelijk is welke verbredinginitiatieven zich zullen voordoen in het plangebied, is het ook van belang te weten van welke habitattypen sprake is en welke milieuecondities die vereisen. Dit afgezet tegen de aard, plaats en schaal van de verbredingsactiviteit geeft zicht op mogelijke effecten op basis waarvan locatiekeuzes en andere maatregelen genomen kunnen worden. Deze informatie kan gebruikt worden voor aanvullende, specifieke maatregelen van geval tot geval.

Ammoniak

Het Uitwerkingsplan Losser bevat ten opzichte van het Reconstructieplan Salland - Twente geen aanvullende maatregelen (middelen / extra instrumentarium) die daadwerkelijke verplaatsing van gespecialiseerde intensieve veehouderijbedrijven uit de extensiveringgebieden en het afstoten van de intensieve takken van de kleinere bedrijven dichterbij brengt. Als gevolg hiervan bestaat voor dit onderdeel niet concreet zicht op een vermindering van de ammoniakuitstoot in deze gebieden.

Kritische depositiewaarden per Natura 2000-gebied

Als kritische depositiewaarden per Natura 2000-gebied worden de volgende grenswaarden (in mol stikstof per hectare per jaar) genoemd (bron: [Gies en Bleeker, 2007]):

• Achter de Voort	779
• Dinkelland (inclusief Stroothuizen en Punthuizen)	1071
• Landgoederen Oldenzaal	1336
• Lemselermaten	736

Zeer gevoelige habitattypen zijn bijvoorbeeld heidevegetaties en oeverkruidvegetaties. Ook aan de Duitse zijde van de grens zijn diverse gebieden als Natura 2000-gebied aangewezen. In de gebieden die binnen drie kilometer van het plangebied liggen is sprake van instandhoudingdoelen voor habitattypen die zeer gevoelig zijn voor ammoniak, zoals voedselarme vennen en hoogvenen. In bijlage 3 wordt hierop nader ingegaan. De kritische depositiewaarden van deze Natura 2000-gebieden zijn dus vergelijkbaar met de gebieden aan de Nederlandse zijde van de grens.

In bijlage 4 is de bijdrage van het plan aan de ammoniak ontwikkeling uitgebreid beschreven. Het blijkt, dat de gangbare berekeningsmethodiek leidt tot irrealistisch hoge depositiewaarden voor de huidige situatie. Daarom zijn de conclusies gebaseerd op de trends uit de berekeningen, maar uitgaande van de landelijke achtergrondwaarden. Deze benadering laat zien dat de autonome ontwikkeling zorgt voor een afname van de ammoniakemissie met circa 30 %. Het plan voegt daar circa 15 % aan toe. Het lijkt erop dat de autonome plus planafname onvoldoende is om te voldoen aan de eisen van de meest kritische habitats (zie tabel 3.1). Dit leidt tot de conclusie dat het plan een bijdrage levert aan de kwaliteitsverbetering van natuurgebieden.

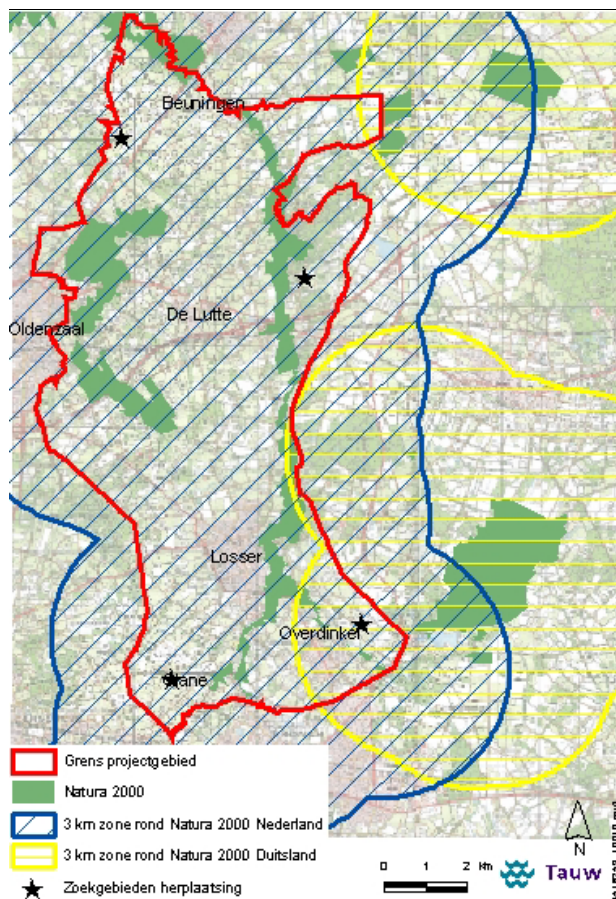
Concept

Kenmerk R001-4516259BMW-evp-V02

Tabel 3.1 Depositiewaarden in Natura 2000-gebieden binnen het plangebied

Gebied	Depositie in kg N/ha/jaar¹				
	Kritische depositie	Actuele depositie	Verwachte depositie 2010	Overschrijding huidig	Overschrijding autonoom
Achter de Voort, Agelerbroek en Voltherbroek	10,9	36,5	23,1	3,3 x	2,1 x
Dinkelland (inclusief Stroothuizen en Punthuizen)	15	34,7	22,4	2,3 x	1,5 x
Landgoederen Oldenzaal	18,7	35,7	23,1	1,9 x	1,2 x
Lemselermaten	10,3	37,2	23,6	3,6 x	2,3 x

¹ een depositie van 35 kg N per ha/jaar komt overeen met een depositie van 2.500 mol per ha/jaar

Figuur 3.1 Ammoniakgevoelige zones (3.000 m) rond Natura 2000-gebieden in Nederland en Duitsland

3.3 Levendige economische en sociale structuur

3.3.1 Hoofdpijnen van het plan

De maatregelen richten zich op kwaliteitsverbetering van de recreatieve sector. Naast uitbreiding van bestaande, richt het plan zich selectief op nieuwvestiging, bijvoorbeeld rond de Oelemars. Maar ook nieuwe paden en padenstructuren worden voorzien (wandelen, fietsen, ruiters). Ook dient ruimte te bestaan voor nieuwe initiatieven voor wonen en werken in vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen. Bedrijven die niet thuishoren op het platteland zouden idealiter verplaatst moeten worden. Hiervoor is een bedrijfsverplaatsingsfonds in het leven geroepen. De bestaande overige bedrijven in het buitengebied worden landschappelijk ingepast. Mede om het gebied veiliger te maken wordt de wegcategorisering in het buitengebied aangepast (hoofdzakelijk 60 km-wegen). De bijbehorende maatregelen zijn opgenomen in de maatregelbeoordelingstabel (bijlage 1).

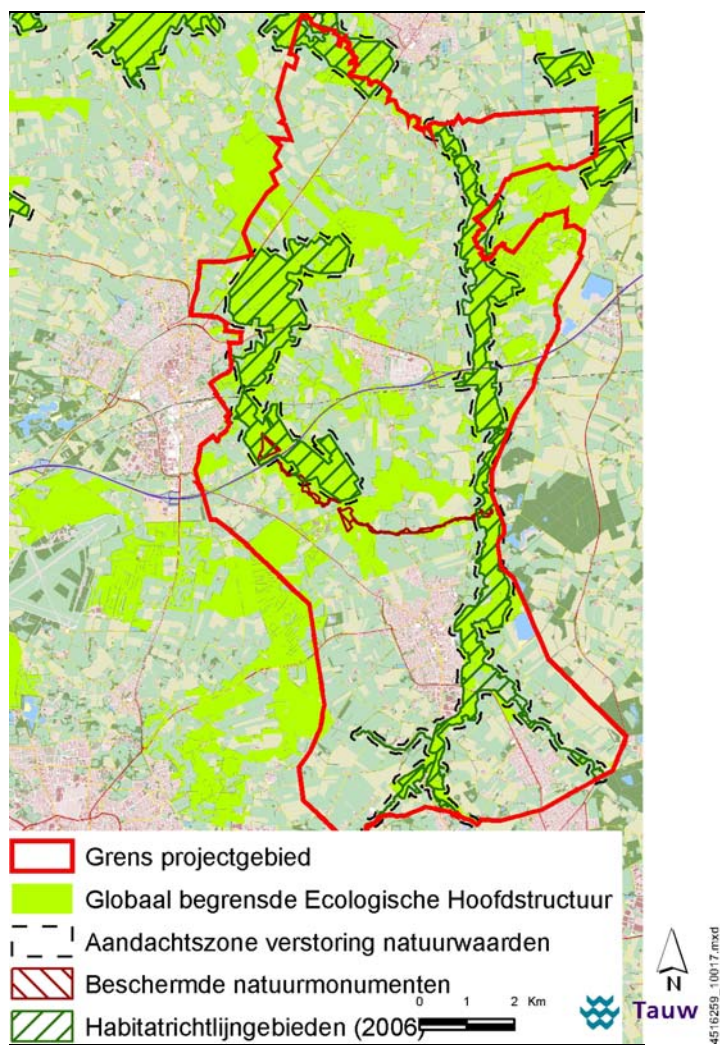
3.3.2 Milieueffecten

De meeste bestaande natuurgebieden zijn versnipperd en liggen vaak te geïsoleerd van elkaar door het ontbreken van goede verbindingzones en de aanwezigheid van barrières. Daar komt bij dat de recreatieve druk in deze gebieden groot is. In het Uitwerkingsplan wordt aangegeven dat de kwetsbare natuurterreinen worden ontzien voor wat betreft de nieuwe aanleg van paden en padenstructuren (zonering). Nog onduidelijk is hoe deze zonering er in de praktijk precies uit zal zien en om welke kwetsbare natuurterreinen het precies gaat. In figuur 3.2 staan de meest gevoelige en kwetsbare natuurterreinen en bossen voor verstoring. In en direct rondom deze gebieden (een zone van circa 250 m) heeft de aanleg van nieuwe paden en overige recreatieve voorzieningen mogelijk een nadelig effect op deze gebieden. Daarbij moet tenminste aandacht worden besteed aan de paden die in het SMB als mogelijk verstoringgevoelig zijn aangemerkt.

De zandwinplas Oelemars staat bekend om zijn ornithologische betekenis. Het verder intensiveren van de recreatieve zone aan deze plas kan nadelige effecten hebben op de natuurkwaliteit. Verstoring door recreanten (geluid / activiteiten op het water, et cetera) en visuele verstoring door nieuwe (verblijfs)voorzieningen, licht en verkeersmiddelen kunnen ervoor zorgen dat de plas ongeschikt(er) wordt voor pleisterende en broedende watervogels.

Concept

Kenmerk R001-4516259BMW-evp-V02

Figuur 3.2 Geluidgevoelige gebieden rond Natura 2000-gebieden

3.4 Landschap, cultuurhistorie en archeologie

In het gebied komen drie landschapstypen voor. Namelijk het essen- en kampenlandschap, het broek- en heidelandschap en het stuwwallandschap [Deelplan Landschap (BügelHajema, 2001)]. Uit het deelplan blijkt dat de verschillende landschappen alleen nog herkenbaar zijn wanneer je weet in welk landschapstype je je bevindt. In de beekdalen, op de stuwwallen en op voormalige woeste gronden zijn bossen te vinden. Houtwallen zijn aangeplant op de jonge ontginningen en verdwenen van de essen. Ondanks het gegeven dat de leesbaarheid van het landschap is afgenomen, bestaat het plangebied grotendeels uit plaatselijk waardevol cultuurlandschap, waarin veel natuurwaarden voorkomen. Het gebied Losser is in de Nota Ruimte aangemerkt als Nationaal Landschap Noordoost-Twente vanwege de nationaal kenmerkende landschapskwaliteiten en daarmee samenhangende bijzondere en recreatieve kwaliteiten. Het landschap als belangrijke gebiedswaarde heeft in zijn algemeen te lijden onder:

- Rechttrekken van beeklopen in het verleden (zonder begeleidende beplanting)
- Landbouwgronden die tot aan de beeklopen liggen
- Onvoldoende landschappelijke inpassing van functies
- Vervaging van de herkenbaarheid door verdwijnen van structuurelementen
- Verdroging van matenlanden
- Versnippering van landschappen door wegen (onder andere de A1)
- Aanwezigheid van te grote (naald)boscomplexen in de jonge ontginningslandschappen
- (Coniferen)kwekerijen op oude essen
- Bebossen van van oudsher open valleien (zichtassen)
- Verdwijnen van cultuurhistorische elementen (onder andere korenmolens, landgoederen)

De maatregelen in het Uitwerkingsplan zijn deels genomen om bovenstaande ontwikkelingen te keren en de nadelige effecten daarvan weg te nemen en om te buigen in positieve. Het betreffen maatregelen om landschap en cultuurhistorie te versterken, behoud en versterking gebiedseigen waarden, landschapselementen langs bestaande recreatieve routes beter herkenbaar maken, ontwikkelen van een gevarieerd bosbeeld, landschappelijke inpassing bestaande kleine bedrijventerreinen, aanleg van nieuwe landschapselementen ter versterking van landschapstypen en het toepassen van de Rood-voor-rood regeling voor sloop van ontsierende bouwwerken in het landschap. Over het algemeen is te verwachten dat deze maatregelen bij elkaar opgeteld een positief effect hebben op landschap. Een Landschapsontwikkelingsplan (LOP) zal opgesteld worden om verdere sturing te geven aan de toekomstige ontwikkelingsrichting van het landschap. Eerder is al aangegeven aan welke eisen dit zou moeten voldoen om deze functie optimaal waar te maken.

Ruimte voor nieuwe functies

De maatregel met betrekking tot de aanwijzing van het gebied ten zuidwesten van Overdinkel voor nieuwe functies kan daar een negatief effect hebben op landschap en natuur. Het betreft een jong en open ontginningslandschap, een kenmerkende identiteit voor dit gebied. Toevoegen van nieuwe functies kan deze karakteristieke openheid aantasten en daarmee de identiteit en mogelijk de betekenis als weidevogelgebied verminderen. Dat geldt overigens ook voor de aanleg hier van nieuwe beplantingselementen langs kavels en wegen in dit gebied.

Tevens is aangegeven dat er in algemene zin meer ruimte gegeven moet worden om op bestaande of andere geschikte locaties nieuw rood te introduceren. Dit kan een negatief effect hebben op het landschap. Het betreft dan met name horizonvervuiling (impact van nieuw rood op openheid).

Nieuwe landgoederen

Stimuleren van nieuwe landgoederen in het gebied waar die ooit aanwezig waren hebben een positief effect op landschap en cultuurhistorie. Het Deelplan Landschap geeft voorbeelden waar landgoederen verdwenen zijn. Op plekken waar landgoederen niet aanwezig waren van oudsher, kan realisatie van nieuwe landgoederen ook een negatief effect hebben. Bijvoorbeeld doordat bepaalde landschapstructuren erdoor minder herkenbaar worden of wanneer de openheid van gebieden verloren gaat.

Groene diensten

Het leveren van Groene diensten heeft in principe een positief effect op landschap. Een duidelijke link naar het provinciale beleidskader Blauwe / Groene diensten en daarmee zicht op een duurzame vergoeding ontbreekt echter in het Uitwerkingsplan. Dit laatste is ook een risico, en brengt landschapsbehoud en -herstel niet dichterbij.

3.5 Goed functionerend natuur- en watersysteem

3.5.1 Hoofdpijnen van het plan

In het plan zijn een groot aantal maatregelen opgenomen, die het natuur- en watersysteem versterken. Het gaat vooral om maatregelen gericht op het vasthouden, vertragen en bergen van water en een beekdalbrede inrichting. Voorzien is in realisatie van 600 ha nieuwe natuur (ook ten behoeve van verbindingen), 140 ha berging en de herinrichting van circa 35 km beekdal met name in de zijbeken van de Dinkel.

3.5.2 Milieueffecten

De bestaande natuurgebieden zijn versnipperd en liggen vaak te geïsoleerd van elkaar door het ontbreken van goede verbindingzones en de aanwezigheid van barrières. Het plan heft een groot aantal van deze knelpunten op.

De ontwikkeling van nieuwe natuur beperkt de nutriëntemissie naar de lucht en het water op de betreffende percelen. Daarmee draagt het bij aan de beperking van de ammoniakdepositie en de uitspoeling naar beeksystemen. De huidige locaties van nieuwe natuur zorgen (op termijn) tevens voor een beperking van de nutriëntuitspoeling naar de waterparels.

Het herinrichten van de beekdalen (zowel bij de zijbeken als door de realisatie van nieuwe natuur langs de Dinkel) is een belangrijke stap op weg naar een natuurlijker watersysteem, ondanks dat betrekkelijk weinig waterkwaliteitsmaatregelen genomen worden. Het laten meanderen en verondiepen van waterlopen draagt direct bij aan het realiseren van de WB'21 doelen en de (natuurgerichte) GGOR⁴. De mate waarin de GGOR wordt gerealiseerd is afhankelijk van de te kiezen bodemhoogten en het niveau waarop de GGOR uiteindelijk wordt vastgesteld.

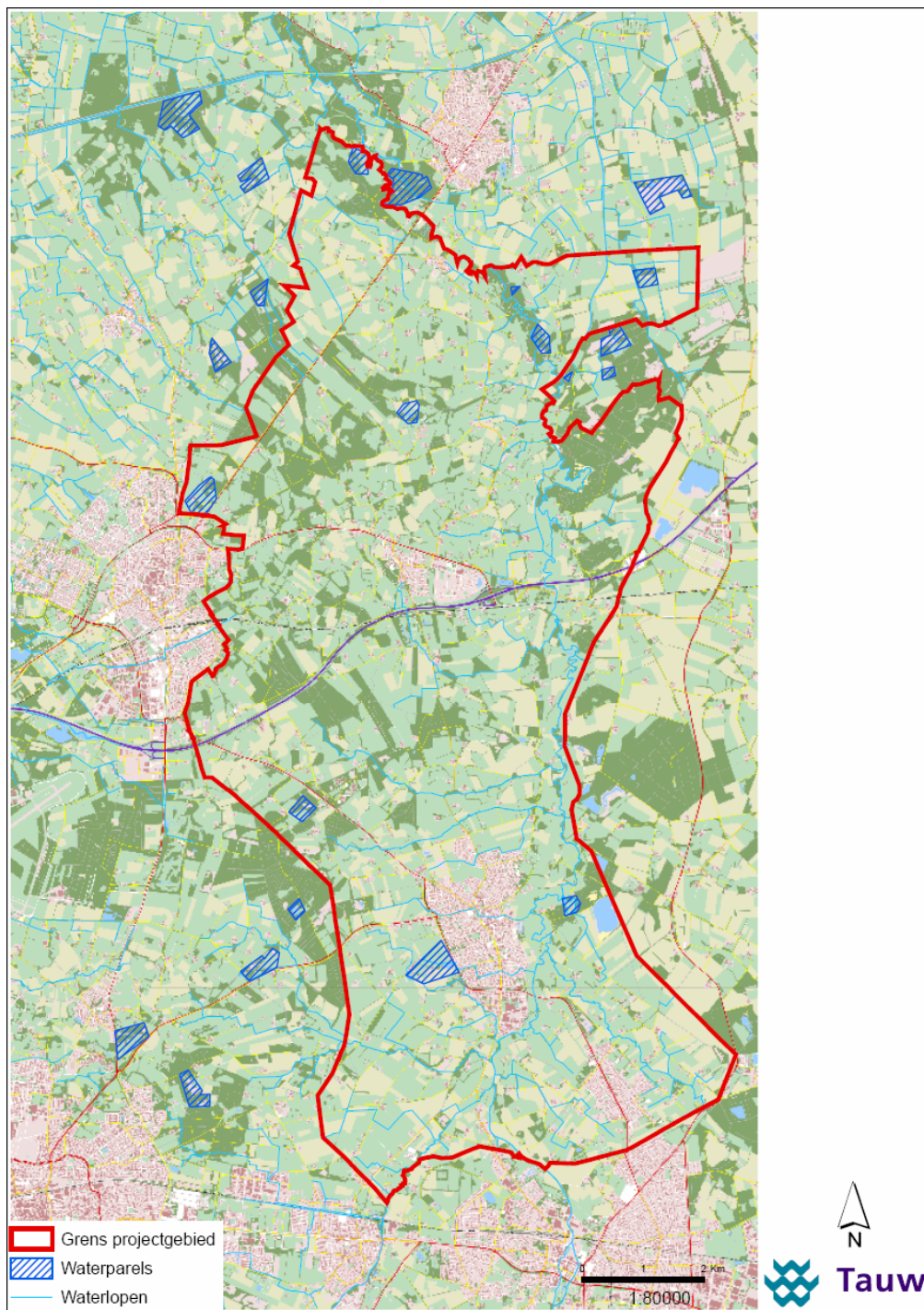
Door beken weer de mogelijkheid te geven te meanderen, komen naar verwachting allerlei natuurlijke beekprocessen weer op gang, zodat uiteindelijk ook beekgebonden ecosystemen zich ontwikkelen. Deze vormen de basis voor de goede ecologische kwaliteit van de beken. Het Uitwerkingsplan legt deze basis.

Er zijn geen gestructureerde gegevens over de waterkwaliteit van de (zij)beken beschikbaar. Daarom wordt hier volstaan met een kwalitatieve effectbeschrijving.

⁴ GGOR = Gewenste grond- en oppervlaktewaterregime. GVG = gemiddelde voorjaarsgrondwaterstand. Grondwaterregime = het verloop van de grondwaterstand door het jaar en de mate waarin kwel optreedt. OGOR-natuur = het optimale grondwaterregime voor natuur (dit is afhankelijk van de standplaatsseisen van vegetatietypen)

Concept

Kenmerk R001-4516259BMW-evp-V02

Figuur 3.3 Waterparels in en om het plangebied

Beekgebonden ecosystemen zijn sterk afhankelijk van hydrologische en morfologische processen in het dal en in mindere mate van de nutriëntkwaliteit van het beekwater. Bij gebrek aan kwantitatieve gegevens blijft onduidelijk of met de huidige maatregelen volledig kan worden voldaan aan de criteria voor een goede ecologische kwaliteit uit de KRW. Deze onzekerheid speelt echter in grotere delen van Rijn-oost, evenals inzicht in effectieve aanvullende maatregelen. Daarom zal de herinrichting van de beekdalen gevolgd moeten worden door intensieve monitoring en de ontwikkeling van nieuwe maatregelen die op maatschappelijk inpasbare wijze leiden tot verdere kwaliteitsverbeteringen.

Om te beoordelen in hoeverre de realisatie van natte natuur haalbaar is, is een analyse uitgevoerd van de mate waarin de huidige GVG voldoet voor de in de natuurdoeltypenkaart opgenomen vegetatietypen. De analyse is uitgevoerd op het natste type dat in de natuurdoeltypekaart aan een bepaald perceel is gekoppeld. In bijlage 7 (figuur b7.2) 'Doelrealisatie natuur' is de verwachte doelrealisatie weergegeven op basis van alle relevante standplaatsfactoren⁵. Deze varieert van minder dan 20 tot meer dan 80 procent. De beekherstelmaatregelen (met name meandering en verondieping) hebben in eerste instantie vooral effect op de optredende grondwaterstanden, waarvan de GVG ecologisch gezien het meest belangrijk is. Wordt de doelrealisatie alleen afhankelijk gesteld van de GVG, dan ontstaat het beeld in bijlage 7, figuur b7.3 'Doelrealisatie natuur GVG'. Te zien is dat vooral in de zone Tankenberg - Paaschberg - Hakenberg en Duivelshof de realisatie toeneemt tot tussen de 60 en 100 procent. Dit gebeurt echter met name in de drogere delen van het gebied en dat is logisch, omdat drogere bossen niet of beperkt afhankelijk zijn van de GVG. In de beekdalen blijft de doelrealisatie nagenoeg gelijk. De natuurdoeltypen in de beekdalen zijn dus in hoge mate afhankelijk van de GVG. Andere factoren dragen hier slechts marginaal aan bij. Door vergelijking van huidige gemiddelde voorjaarsgrondwaterstand (GVG) met het optimale grond- en oppervlaktewaterregime voor natuur (OGOR), zie figuur b7.4 van bijlage 7, is te zien dat grofweg in het Dinkeldal, de natte natuurgebieden langs de Bethlehemsche beek (Smoldobos), Snoeyinksbeek (Boerskotten / Duivelshof), Puntsbeek, de natuurterreinen rondom De Lutte en in de zone Tankenberg - Paaschberg - Hakenberg nog een groot verschil bestaat tussen de huidige grondwaterstanden en de standen die gewenst zijn vanuit de (minimum-)eisen van de natuurdoeltypen. In de meeste gevallen moet de grondwaterstand een 50 cm omhoog. In het plan zijn in beken wel veel anti-verdrogingsmaatregelen voorzien, maar nog niet gedimensioneerd. Daarom is onduidelijk of de beoogde doelen met de maatregelen uit dit plan haalbaar (te maken) zijn. In het plan worden buiten de beekdalen en eventueel kavelaanvaardingswerken niet of nauwelijks maatregelen genomen in de detailontwatering. Het plan draagt daarmee buiten de beekdalen niet bij aan de realisatie van de GGOR.

⁵ GVG, GLG, kwel en droogtestress

3.5.3 Kanttekeningen en optimalisatiemogelijkheden tijdens de uitvoering

In essentie zijn de genomen maatregelen dus positief. Lokaal zijn er enkele kanttekeningen. Over aanzienlijke afstanden krijgen beken de ruimte voor natuurlijke beekprocessen, als meandering. Op een groot aantal plaatsen worden deze beekstroken echter begeleid door parallelsloten, waarmee de ont- en afwatering van aanliggende landbouwpercelen wordt gehandhaafd. Daarmee vervalt een belangrijk deel van de meerwaarde van de beekdalherinrichting: piekafvoer blijft gehandhaafd, evenals een snelle toevoer van voedingsstoffen naar de beek. Dit nadeel kan (deels) worden ondervangen door dit parallelle afwateringssysteem niet als sloot uit te voeren, maar bij het detailontwerp zo vorm te geven dat er vertraging van de piekafvoer ontstaat en er vastlegging van nutriënten mogelijk is. Bijvoorbeeld door (op gerichte plaatsen) helofyten of vergelijkbare elementen in te voegen.

Er wordt relatief veel ingezet op retentie in de lagere delen van het watersysteem en relatief weinig op vasthouden van water in hogere delen. Dit heeft als risico dat de natuurlijke beekprocessen in de bovenlopen niet op gang komen en/of verstoord worden. Maatregelen in het parallel afwateringssysteem zoals boven beschreven beperken dit risico.

Vanuit Duitsland heeft de Dinkel een hoge nutriëntbelasting. Het is onduidelijk in hoeverre de maatregelen in het plan voldoen, om desondanks de beoogde natuurdoelen te behalen.

Een belangrijke bron van nutriënten in het oppervlaktewater is directe afspoeling van nutriënten vanuit erven. Deze bron kan beperkt worden door in de uitwerking bij erfbeplantingsplannen en bij verbredingsplannen een inrichting te kiezen of maatregelen te nemen die directe afspoeling voorkomen.

Concept

Kenmerk R001-4516259BMW-evp-V02

4 Effecten op gebiedenbescherming natuur

Als het hele plan in de beoordeling wordt betrokken, is het effect op Natura 2000-gebieden positief, doordat het plan invulling geeft aan de gewenste uitbreiding van het areaal en een aantal kwaliteitsimpuls. Een zeer belangrijke toetsing daarbij is of de beoogde nieuwe natuur gerealiseerd wordt. Enkele honderden hectares nieuwe natuur resulteert namelijk in een aanzienlijke ammoniakreductie per hectare per jaar.

Lokale effecten van bijvoorbeeld fiets- en voetpaden, die lokaal negatief kunnen uitpakken, worden opgeheven door de toename van natuurareaal en daarmee de verbetering van de robuustheid van het gebied (toename veerkracht). Gezien de onzekerheid over de verwervbaarheid van gronden voor nieuwe natuur moet worden voorkomen dat wel recreatieve voorzieningen worden aangelegd, maar de grondverwerving voor nieuwe natuur achterwege blijft. Dit risico kan vermeden worden door bij de ruimtetoeckenning voor recreatieve voorzieningen in de toedelingsplannen realisatie van nieuwe natuur te koppelen.

Ondanks de positieve bijdrage van het plan aan de instandhoudingsdoelen, is onzeker of deze na uitvoering van het plan gehaald worden. Daarvoor zijn de verwachtingen over doelrealisatie ten aanzien van de ammoniakdepositie en oppervlaktewaterkwaliteit te onzeker.

Daarmee levert de gebiedsbescherming in het kader van Natura 2000 geen beperking op voor de uitvoerbaarheid van het plan. Anderzijds is het dus zo, dat de uitvoering van het plan niet leidt tot een landelijk gebied waarin (agrarische) ondernemers zonder beperkingen vanuit de gebiedsbescherming Natura 2000 kunnen ondernemen.

Voortoets

De natuureffectbeoordeling in het kader van deze PlanMER is op te vatten als een voortoets. Voor globale / indicatieve ontwikkelingen die gevolgen kunnen hebben voor de Natura 2000-gebieden stelt de Natuurbeschermingswet-1998 de voortoets naar de effecten verplicht. Doel daarvan is beantwoording van de vraag of 'met zekerheid en op voorhand kan worden uitgesloten dat sprake zal zijn van significante effecten op kwalificerende soorten of habitattypen'. Het Uitwerkingsplan maakt behalve een aantal voor natuur gunstige ontwikkelingen ook *eventueel* voor natuur ongunstige ontwikkelingen mogelijk. Deze staan aangegeven in tabel 4.1.

Tabel 4.1 Overzicht van maatregelen die mogelijk een negatief effect kunnen hebben op de Natura 2000-gebieden Dinkelland en de Landgoederen van Oldenzaal

Maatregel / locatie	Mogelijk effect op Habitatrichtlijngebied
Wandelommetje nabij Glane	X
Aanleg / verbeteren recreatief fietspad langs het beekdal van de Dinkel ter hoogte van Glane tot de bebouwde kom van Losser	X
Zoekgebied wandelpad tussen Losser en Ravenhorsterweg	X
Zoekgebied fiets- en wandelroutes tussen de A1 en Moltheumerweg	x
Aanleggen / verbeteren fietspad langs de Lutterzandweg	X
Aanleg Ruiterpad langs de Beunigerveldweg	X
Aanleggen / verbeteren fietspad vanaf de Beunigerveldweg richting het noorden	X
Aanleg / verbeteren Wandelpad nabij Borgbosweg	X
PWF plaats in het verlengde van de Zandhuizerweg	X
PWF plaats nabij de Lutterzandweg	X
Aanleg Klootschietbaan op de Duits - Nederlandse grens	X
Aanleg fiets / voetbrug Schaapskooiweg	X
Aanleg / verbeteren van verschillende wandel - en fietspaden nabij de Tankenberg en Paaschberg	X
PWF langs de Bentheimerstraat nabij de Tankenberg	X
Aanleg / verbeteren fietspad nabij de Stadsweg	X
Aanleg / verbeteren fiets / wandel en ruiterroutes in de omgeving van de Boerskottenweg	X
Aanleg utilitair fietspad langs de Lutterstraat / Losserssestraat	X
Aanleg / verbeteren fietspad vanaf Smoddebosch naar Veldmatenweg	X

Daarnaast dient er rekening te worden gehouden met de in de kaart van het Uitwerkingsplan Losser aangegeven maatregelen buiten de Natura 2000-gebieden, maar in (de buurt van) de PEHS. Hierbij kan gedacht worden aan de verschillende aan te leggen recreatieve paden door bestaande bos- en natuurgebieden. Ook een intensivering van agrarisch grondgebruik kan gebieden negatief beïnvloeden.

ConceptKenmerk R001-4516259BMW-evp-V02

Ondanks de grote bijdrage aan natuurontwikkeling, kunnen negatieve gevolgen voor beschermde soorten / gebieden op bepaalde plaatsen dus niet op voorhand met zekerheid worden uitgesloten. Daarom is voorafgaande aan uitvoering van concrete maatregelen een zogenaamde passende beoordeling en een vergunning van GS van de provincie Overijssel verplicht.

Ook de natuurontwikkelingmaatregelen worden bij de passende beoordeling betrokken om zo een beeld te krijgen van het totale effect van het Uitwerkingsplan op beschermde soorten en habitats.

Concept

Kenmerk R001-4516259BMW-evp-V02

5 Kaders voor verdere uitwerking

In dit hoofdstuk geven we weer welke kennis ontbreekt en welke kaders vanuit de effectbeoordeling naar voren komen voor de uitvoering van het plan.

5.1 Leemten in kennis

De gangbare rekenmethodiek voor ammoniak leidt in dit gebied tot berekende deposities van meer dan 7.000 mol per hectare/jaar. Deze waarden zijn te extreem om zonder nadere verdieping te gebruiken. Daarom is aanvullende modellering noodzakelijk, voordat definitief de natuureffecten van de uitvoering van het plan op de beschermde gebieden wordt vastgesteld.

De kwantitatieve informatie over het recreatief gebruik is beperkt. Dit maakt voorspelling en bewaking van effecten van in te zetten ontwikkelingen onzeker, ook vanuit een omgekeerde benadering. Met name voor de intensief gebruikte gebiedsdelen is een draagkrachtanalyse wenselijk.

5.2 Kaders voor uitvoering van het plan

Milieugrenzen die vanuit geluid en betreding te stellen zijn aan verbreding, zijn in deze planMER op een separate kaart weergegeven. In een vervolgslag kunnen op deze kaart maximale intensiteiten bij een acceptabele verkeersveiligheid voor de belangrijkste wegen en kruisingen worden weergegeven. Daarvoor ontbreekt nu echter inzicht in het huidige gebruik en de plaatsen waar sterke stijgingen te verwachten zijn.

Het verdient aanbeveling in een vervolgbesluit een ruimtelijke structurering voor de verbredingmogelijkheden op te stellen. Dat zorgt voor een eenduidig kader, waartegen individuele aanvragen via maatwerk zijn in te passen. Daar hoort bij dat per verbreding een omgevingsscan nodig is die de inpassing duidelijk maakt.

Bij kwaliteitsverbeteringmaatregelen op bestaande recreatieve bedrijven binnen Natura 2000-gebieden en in een zone van circa 250 m daar omheen, dient een beoordeling plaats te vinden in het kader van de Natuurbeschermingswet. De kans op negatieve effecten als gevolg van deze maatregelen is namelijk aanwezig.

Ook bij soortgelijke ontwikkelingen in (de omgeving van) de Ecologische Hoofdstructuur dienen de effecten van dergelijke maatregelen goed in kaart gebracht te worden.

Een en ander geldt ook voor het toekennen van nieuwe functies aan vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen of nieuwe recreatieve ontwikkelingen, voor zover gelegen in of nabij een van deze gebieden.

ConceptKenmerk R001-4516259BMW-evp-V02

Het realiseren van meandermogelijkheden in de beekdalen legt een belangrijke basis voor het herstel van deze systemen. Het is noodzakelijk na uitvoering ook de ecologische effecten van deze planmaatregelen te monitoren. Mochten de ecologische effecten achterblijven bij de KRW-doelen, dan zal op dat moment in het kader van de KRW-implementatie moeten worden verkend welke aanvullende maatregelen nodig en mogelijk zijn.

Bijlage

1

Maatregelen beoordelingstabel

Tabel b1.1 Maatregel- beoordelingstabel

	bodem	water	natuur	landschap	cultuurhistorie	Voorzieningen, omgevings- kwaliteit en veiligheid
Versterking landbouwkundige structuur						
Verbetering verkaveling / wettelijke herverkaveling	-/0	-/0	-/0	-	0	+/-
Boerderijver- / uitplaatsing	0	0/+	-/0	0	0	+/-
Stimuleren verbreding, versterking en verdieping economische basis landbouw	0/+	0/+	-/0	0/+	0	+/-
Ontwikkelingsperspectief boomteelt	-/0	-/0	0/+	-/0	0/+	+/-
Landschap, cultuurhistorie en archeologie						
In het gebied ten zuidwesten van Overdinkel aanleggen beplantingselementen langs kavels en wegen	0	0	0/+	+	0/+	+
Het gebied ten zuidwesten van Overdinkel wordt aangewezen voor ruimte voor nieuwe functies	-/0	0	-/0	-/0	0	0
Stimuleren van nieuwe landgoederen m.n. rondom Overdinkel, Beuningen en Losser	0/+	0/+	+	0/+	0/+	0/+
Versterking verschillende landschapstypen	0	0	0/+	+	0/+	+
Archeologisch waardevolle gebieden beschermen	0	0	0	0/+	+	0/+
Archeologische en cultuurhistorische elementen zichtbaar maken in het landschap	0	0	0	0/+	+	0/+
Verwijderen ontsierende bouwwerken en gebouwen via toepassing van Rood-voor-rood	0	0	0	+	0	0
Toegankelijkheid en beleving						
Zandwinplas Oelemars recreatief ontsluiten + nieuwvestiging verblijfsrecreatie	0	-/0	-/0	0	0	0
Aanleg Parkeren - Wandelen - Fietsen (PWF) plaatsen	0	0	-/0	-/0	0	+/-
Bij aanleg nieuwe paden en padenstructuren wordt rekening gehouden met de gewenste zonering	0	0	-/0	-/0	0	+/-
Aanleg (nader te bepalen) nieuwe klootschietbanen, onder meer 1 als Nationaal Klootschietcentrum van NL. Tevens daarbij aanleggen PWF-plaats	0	0	0	0	0	0
Voorzieningen dagrecreatie	0	0	-/0	0	0	0
Bedrijfsverplaatsingsfonds voor niet agrarische bedrijven in het buitengebied	0	0	0	0	0	0/+
Ontwikkeling van nieuwe en herstructurering bestaande bedrijventerreinen	0	0	+/-	+/-	0	0/+
Kleinschalige recreatie, bedrijvigheid en wonen in vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen	0	0	-/0	0	0	0
Kwaliteitsverbetering recreatiebedrijven	0	0	-/0	-/0	0	0

	bodem	water	natuur	landschap	cultuurhistorie	Voorzieningen, omgevingskwaliteit en veiligheid
Parkeerplaatsen vrachtwagens ergens in het buitengebied in plaats van woonwijken	0	0	-/0	-/0	0	-
Aanpassen wegcategorisering voor verkeersveiligheid en verkeersafwikkeling	0	0	0	0	0	+
Landschappelijke inpassing bestaande bedrijven in het buitengebied	0	0	0/+	+	0	+
Als gevolg van veranderende omstandigheden, mede aanpassen ontsluiting voor weggebruikers omwille van verkeer en verkeersveiligheid	0	0	-/0	-/0	0	+
Een goed functionerend natuur- en watersysteem						
Detailontwatering	0	+	+	0	0	0
Realisatie insteekwaterlopen	0/-	+	+	0	0	0
Treffen antiverdrogingsmaatregelen natuurgebieden (onder andere) bovenloop Puntbeek, brongebied Bloemenbeek, Eggheria, bovenloop Stakenbeek, Hooge Venterink, Snoeyinksbeek, Duivelshof / Hengelerheurne en Smodebos	0	+	+	0	0	0
Antiverdrogingsmaatregelen Lutterzand, Dijkgoor en Lutterveld. Tevens positief voor nabijgelegen natuurgebieden	0	+	+	0	0	0
Saneren van ongezuiverde puntlozingen	0/+	+	+	0	0	0
Saneren van belangrijkste (water) bodemverontreinigingen	0	+	+	0	0	0
Verminderen vuilemissie via overstorten	0	+	+	0	0	0
Beëindiging drinkwaterwinning 2e watervoerende pakket (winning gaat van 2,4 naar 1,5 miljoen m ³ /jaar)	0	0	0	0	0	0
Opheffen verschillende barrières voor natuur, onder andere die van de A1 met het Dinkeldal	0	0	+	0/+	0	0
Beekdalbrede inrichting Dinkel + vrije meandering	0	+	+	+	0	+
Natuurlijke inrichting zijbeken Dinkeldal	0	+	+	+	0	+
Inrichting overige beken en waterlopen	0	+	+	+	0	+
Ontduikeren dorpsbeken Losser	0	+	+	0	0	0
Aanleg van 40 poelen van 5 are per stuk (landschappelijk en ecologisch: boomkikker)	0	+	+	+	+	0/+
Realisatie kleinere EVZ's	0	0/+	+	0/+	0	0/+
Verklaring scores						
- negatief effect	0/+	neutraal effect, tot licht positief effect				
- /0 licht negatief effect, tot neutraal effect	+/-	zowel negatieve als positieve effecten mogelijk				
0 neutraal effect	+	positief effect				

Bijlage

2

**Kenmerken Natura 2000-gebieden Dinkelland en
Landgoederen Oldenzaal**

Beschrijving van de beide Europees beschermde natuurgebieden binnen het plangebied

Dinkelland

Dinkelland bestaat uit het beekdal van de Dinkel en een aantal zijbeken. Verder omvat het Natura 2000-gebied een drietal gevarieerde heideterreinen langs de Puntbeek en Rammelbeek, te weten Punthuizen, Stroothuizen en Beuninger Achterveld. De Dinkel is een kleine laaglandrivier, die over het grootste deel van haar traject gekanaliseerd is (in het zuiden) of beteugeld door een omleidingskanaal (in het noorden); alleen in het tussenliggende traject heeft de rivier een min of meer natuurlijk karakter. De heideterreinen zijn vooral van belang vanwege de soortenrijke schraallanden en de Dinkel zelf met haar zijlopen voor een aantal vissoorten waaronder de rivierdonderpad.

Landgoederen Oldenzaal

Het Natura 2000-gebied Landgoederen Oldenzaal ligt op de stuwwal tussen Oldenzaal, Losser en Lutte. Het gebied maakt deel uit van een van de twee belangrijkste metapopulaties van de Kamsalamander in ons land en bevat goed ontwikkelde eikenhaagbeuken bossen.

Tabel b2.1 Overzicht verwachte soorten in het plangebied (bron: SOVON en Vogelbescherming Nederland 2005)

Soort	Wetenschappelijke naam	Voorkomen	Jaartal	Tabel Ffw
Amfibieën en reptielen				
Boomkikker	<i>Hyla arborea</i>	Komt mogelijk voor in de omgeving	2002	3
Heikikker	<i>Rana arvalis</i>	Komt er voor	2002	3
Kamsalamander	<i>Triturus cristatus</i>	Komt er voor	2002	3
Poelkikker	<i>Rana lessonae</i>	Komt er voor	2002	3
Rugstreeppad	<i>Bufo calamita</i>	Komt er voor	2002	3
Hazelworm	<i>Anguis fragilis</i>	Komt mogelijk voor in de omgeving	2002	3
Levendbarende hagedis	<i>Lacerta vivipara</i>	Komt er voor	2002	2
Vissen				
Bermpje	<i>Neomacheilus barbatulus</i>	Komt er voor	2002	2
Kleine modderkruiper	<i>Cobitis taenia</i>	Komt mogelijk voor in de omgeving	2002	2
Rivierdonderpad	<i>Cottus gobio</i>	Komt er voor	2002	2
Zoogdieren				
Das	<i>Meles meles</i>	Komt mogelijk voor in de omgeving	2000-01	3
Boommarter	<i>Martes martes</i>	Komt mogelijk voor in de omgeving	2003	3
Damhert	<i>Dama dama</i>	Komt er voor	1988-98	2
Edelhert	<i>Cervus elaphus</i>	Komt mogelijk voor in de omgeving	1988-98	2
Eekhoorn	<i>Sciurus vulgaris</i>	Komt er voor	1988-98	2
Steenmarter	<i>Martes foina</i>	Komt er voor	1988-98	2
Wild zwijn	<i>Sus scrofa</i>	Komt er voor	1988-98	2
Veldspitsmuis	<i>Crocidura leucodon</i>	Komt mogelijk voor in de omgeving	1988-98	3
Waterspitsmuis	<i>Neomys fodiens</i>	Komt er voor	1988-98	3
Baardvleermuis	<i>Myotis mystacinus</i>	Komt er voor	1986-93	3
Bosvleermuis	<i>Nyctalus leisleri</i>	Komt mogelijk voor in de omgeving	1986-93	3
Franjestaart	<i>Myotis nattereri</i>	Komt er voor	1986-93	3
Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Komt er voor (ook kolonies)	1986-93	3
Gewone grootoorvleermuis	<i>Plecotus auritus</i>	Komt er voor	1986-93	3
Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>	Komt er voor (ook kolonies)	1986-93	3
Meervleermuis	<i>Myotis dasycneme</i>	Komt mogelijk voor in de omgeving	1986-93	3
Nathusius'	<i>Pipistrellus nathusii</i>	Komt er voor	1986-93	3

Soort	Wetenschappelijke naam	Voorkomen	Jaartal	Tabel Ffw
dwergvleermuis				
Rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i>	Komt er voor	1986-93	3
Waternvleermuis	<i>Myotis daubentonii</i>	Komt er voor	1986-93	3
Insecten				
Vliegend hert	<i>Lucanus cervus</i>	Komt mogelijk voor in de omgeving	> 1979	2
Gevlekte witsnuitlibel	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	Komt mogelijk voor in de omgeving	> 1980	3
Noordse winterjuffer	<i>Sympecma paedisca</i>	Komt mogelijk voor in de omgeving	1950-80	3
Heideblauwtje	<i>Plebejus argus</i>	Komt er voor	1981-86	3
Planten				
Tongvaren	<i>Asplenium scolopendrium</i>	Komt er voor	2005	2
Beenbreek	<i>Narthecium ossifragum</i>	Komt er voor		2
Daslook	<i>Allium ursinum</i>	Komt er voor		2
Gevlekte orchis	<i>Dactylorhiza maculata</i>	Komt er voor		2
Grote keverorchis	<i>Listera ovata</i>	Komt er voor		2
Gulden sleutelbloem	<i>Primula veris</i>	Komt er voor		2
Jeneverbes	<i>Juniperus communis</i>	Komt er voor		2
Klein glaskruid	<i>Parietaria judaica</i>	Komt er voor		2
Kleine zonnedauw	<i>Drosera intermedia</i>	Komt er voor		2
Klokjesgentiaan	<i>Gentiana pneumonanthe</i>	Komt er voor		2
Parnassia	<i>Parnassia palustris</i>	Komt er voor		2
Prachtklokje	<i>Campanula persicifolia</i>	Komt er voor	2004	2
Rapunzelklokje	<i>Campanula rapunculus</i>	Komt er voor		2
Rietorchis	<i>Dactylorhiza majalis praetermissa</i>	Komt er voor		2
Ronde zonnedauw	<i>Drosera rotundifolia</i>	Komt er voor		2
Spaanse ruiter	<i>Cirsium dissectum</i>	Komt er voor		2
Welriekende nachtorchis	<i>Platanthera bifolia</i>	Komt er voor	2003	2
Moeraswespenorchis	<i>Epipactis palustris</i>	Komt mogelijk voor in de omgeving		2
Blaasvaren	<i>Cystopteris fragilis</i>	Komt mogelijk voor in de omgeving		2
Brede orchis	<i>Dactylorhiza majalis majalis</i>	Komt mogelijk voor in de omgeving		2
Steenanjer	<i>Dianthus detiodes</i>	Komt er voor		2
Waterdrieblad	<i>Menyanthes trifoliata</i>	Komt er voor		2
Wilde gagel	<i>Myrica gale</i>	Komt er voor		2
Drijvende waterweegbree	<i>Luronium natans</i>	Komt er voor		3

Soort	Wetenschappelijke naam	Voorkomen	Jaartal	Tabel Ffw
Broedvogels				
Wintertaling	<i>Anas crecca</i>	Komt er voor		
Zomertaling	<i>Anas querquedula</i>	Komt mogelijk voor in de omgeving		
Slobeend	<i>Anas clypeata</i>	Komt mogelijk voor in de omgeving		
Boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>	Komt er voor		
Patrijs	<i>Perdix perdix</i>	Komt er voor		
Porseleinhoen	<i>Porzana porzana</i>	Komt mogelijk voor in de omgeving		
Kwartelkoning	<i>Crex crex</i>	Komt mogelijk voor in de omgeving		
Watersnip	<i>Gallinago gallinago</i>	Komt mogelijk voor in de omgeving		
Grutto	<i>Limosa limosa</i>	Komt er voor		
Tureluur	<i>Tringa totanus</i>	Komt er voor		
Zomertortel	<i>Streptopelia turtur</i>	Komt er voor		
Koekoek	<i>Curculius canorus</i>	Komt er voor		
Kerkuil	<i>Tyto alba</i>	Komt er voor		
Steenuil	<i>Athene noctua</i>	Komt er voor		
Ransuil	<i>Asio otus</i>	Komt er voor		
Nachtswaluw	<i>Caprimulgus europaeus</i>	Komt er voor		
IJsvogel	<i>Alcedo atthis</i>	Komt er voor		
Groene specht	<i>Picus viridis</i>	Komt er voor		
Veldleeuwerik	<i>Alauda arvensis</i>	Komt er voor		
Boerenwaluw	<i>Hirundo rustica</i>	Komt er voor		
Huiswaluw	<i>Delichon urbica</i>	Komt er voor		
Graspieper	<i>Anthus pratensis</i>	Komt er voor		
Gele kwikstaart	<i>Motacilla flava</i>	Komt mogelijk voor in de omgeving		
Nachtegaal	<i>Luscinia megarhynchos</i>	Komt er voor		
Kramsvogel	<i>Turdus pilaris</i>	Komt er voor		
Spotvogel	<i>Hippolais icterina</i>	Komt er voor		
Grauwe vliegenvanger	<i>Muscicapa striata</i>	Komt er voor		
Matkop	<i>Parus montanus</i>	Komt er voor		
Boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>	Komt er voor		
Wielewaal	<i>Oriolus oriolus</i>	Komt er voor		
Grauwe klauwier	<i>Lanius collurio</i>	Komt er voor		
Huiszus	<i>Passer domesticus</i>	Komt er voor		
Ringmus	<i>Passer montanus</i>	Komt er voor		
Kneu	<i>Carduelis cannabina</i>	Komt er voor		

In tabel b2.2 zijn de voor de Habitatrichtlijngebieden kwalificerende soorten vermeld. Door middel van ++/+0 is aangegeven of het ontwikkelingsdoelstellingen of instandhoudingsdoelstellingen betreft voor kwaliteit en/of oppervlakte van het habitat. De volledige informatie (de concept-instandhoudingsdoelstellingen) staat in bijlage 2.

Tabel b2.2 Overzicht van de kwalificerende soorten en habitattypen voor de beide Europees beschermde natuurgebieden binnen het plangebied en concept instandhoudingsdoelstellingen

Code	Kwalificerende Habitattypen / soorten	Kwalificerend in Natura - 2000 gebied		Waar in het Bijzonder relevant?
		Dinkelland	Landgoederen Oldenzaal	
Habitattypen				
H3130	Zwakgebufferde vennen	+		
H4010	Vochtige heiden	+		
H4030	Droge heiden	+		
H6120	Stroomdalgraslanden	++		
H6230	Heischrale graslanden	0		
H6410	Blauwgraslanden	++		
H91E0	Vochtige alluviale bossen	+	0	Flanken Paaschberg en Tankenberg
H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	0		
H9160	Eiken - haagbeukenbossen	++	0	Smoddebos
H9190	Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met Zomereik		+	Roderveld
Soorten				
H1163	Rivierdonderpad	0		
H1166	Kamsalamander	++	0	
H1831	Drijvende waterwegbree	n.v.t.		geen instandhoudingsdoel

++ uitbreiding oppervlakte én verbetering kwaliteit. De habitattypen en soorten met dit (concept-) instandhoudingsdoel in één of beide gebieden zijn in de tabel **vetgedrukt**

+ uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit of behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit, voor soorten uitbreiding van het leefgebied en bijvoorbeeld verbetering van verbindingen tussen belangrijke leefgebieden;
0 behoud oppervlakte én kwaliteit

Naast de concept-instandhoudingsdoelen per soort / habitatype gelden voor de gebieden zogenaamde 'kernopgaven', zoals de herstel van beeklopen en beekdalflanken (Dinkelland), herstel van vochtige alluviale bossen en eiken- haagbeukenbos (beide gebieden).

Bijlage

3

Effecten op Natura 2000-gebieden in Duitsland

Effecten op Natura 2000-gebieden in Duitsland

Inleiding

In Duitsland is het aanwijzen van Natura 2000-gebieden en het maken van beheersplannen voor die gebieden een bevoegdheid van de Bundesländer. In dit geval betreft het een tweetal Bundesländer, namelijk Nordrhein-Westfalen in het zuiden en Niedersachsen in het noorden. De grens tussen beide ligt ongeveer ter hoogte van het Nederlandse Overdinkel, dat wil zeggen dicht bij de grens van het plangebied.

Omdat effecten van dit plan op het Duitse grondgebied weliswaar naar verwachting gering zullen zijn maar niet 'op voorhand en met zekerheid kunnen worden uitgesloten'⁶ die reden heeft dit onderzoek zich tevens gericht op de mogelijke effecten op de in de beide Bundesländer gelegen Natura 2000-gebieden.

Overzicht nabije Natura 2000-gebieden in Duitsland

De Natura 2000-gebieden die dicht bij de grens zijn gelegen zijn vermeld in tabel 1. Duidelijk blijkt dat alleen sommige van de gebieden in Niedersachsen zodanig dicht bij de grens zijn gelegen (afstand kleiner dan drie kilometer) dat hier effecten niet op voorhand met zekerheid zijn uit te sluiten. Voor die gebieden is daarom nader onderzocht voor welke soorten en habitattypen die gebieden zijn aangewezen en is het mogelijke effect van ammoniak op die soorten en habitattypen bepaald.

⁶ De Habitatrichtlijn en -voor het Nederlandse grondgebied- de Natuurbeschermingswet 1998 geven aan dat een onderzoek naar de mogelijke gevolgen van een ingreep voor beschermde natuurwaarden noodzakelijk is wanneer zulke effecten *mogelijk* zijn, dat wil volgens juristen zeggen niet op voorhand en met zekerheid uit te sluiten

Tabel b3.1 De in Duitsland gelegen Natura 2000-gebieden in de nabijheid van het plangebied

Nummer gebied	Naam Natura 2000-gebied	Bundesl�nd	Afstand tot plangebied
DE-3708-302	Gildehauser Venn	Niedersachsen	0,5
DE-3708-303	R�enberger Venn	Nordrhein-Westfalen	0,5
DE-3608-301	Syen-Venn	Niedersachsen	2,5
DE-3708-331	Kleingew�sser Achterberg	Niedersachsen	2,6
DE-3608-331	Weiher am Syenvenn	Niedersachsen	3,3
DE-3608-302	Bentheimer Wald	Niedersachsen	5,0
DE-3709-304	Feuchtwiese Ochtrup	Nordrhein-Westfalen	8,7
DE-3809-301	Alter Bierkeller bei Ochtrup	Nordrhein-Westfalen	9,0
DE-3709-301	Harskamp	Nordrhein-Westfalen	11,0
DE-3709-303	Schnippenpohl	Nordrhein-Westfalen	12,0
DE-3609-302	Ahlder Pool	Niedersachsen	13,0
DE-3709-302	Salzbrunnen am Rothenberg	Nordrhein-Westfalen	13,7
DE-3609-301	Berger Keienvenn	Niedersachsen	14,0
DE-3709-305	Stollen im Rothenberg bei Wettringen	Nordrhein-Westfalen	14,0
DE-3609-303	Samerrott	Niedersachsen	15,0

Hoe kunnen Duitse Natura 2000-gebieden worden beïnvloed?

Omdat de diverse gebieden buiten de grenzen van het plangebied zijn gelegen kunnen mogelijke gevolgen alleen worden veroorzaakt door de invloed van geluid (in dit geval niet relevant) of stoffen. Van die laatste is in dit geval vooral de verspreiding van stikstofverbindingen relevant. Deze stof verspreidt over een afstand tot ongeveer drie kilometer voornamelijk door de lucht. De verspreiding via het watersysteem heeft plaats naar het beekdalsysteem van de Dinkel en wordt, als de stoffen althans in het oppervlaktewater terechtkomen, in noordelijke richting plaats, dat wil zeggen van de in Duitsland gelegen Natura 2000-gebieden af.

Dat betekent dat, *als* effecten van stikstofverbindingen optreden, deze beperkt zullen zijn tot de Natura 2000-gebieden binnen een afstand van drie kilometer van het plangebied. Om die reden is voor deze gebieden bepaald welke de voor deze gebieden geldende instandhoudingdoelstellingen zijn en is vervolgens bepaald in welke mate deze gebieden gevoelig zijn voor een verandering in de depositie van stikstofverbindingen. Het betreft de Natura 2000-gebieden 'Gildehauser Venn', 'Syen-Venn', 'Kleingew sser Achterberg' en 'R enberger Venn'. Hoewel het gebied 'Weiher am Syenvenn' op een grotere afstand dan drie kilometer van het plangebied is gelegen en op grond hiervan geen effecten worden verwacht is ook dit gebied in de analyse van de effecten betrokken.

Kwalificerende soorten en habitattypen en andere belangrijke soorten

De kwalificerende soorten en habitattypen waarvoor deze gebieden zijn aangewezen als Natura 2000-gebied zijn te vinden in tabel b3.2.

Tabel b3.2 Kwalificerende soorten en habitattypen voor de vier Natura 2000-gebieden dichtbij het plangebied

Soor t/ Habitatype	Nummer soort / habitatype	Kwalificerend voor Natura 2000-gebied:				
		Gilde- hauser Venn	Syen- Venn	Klein- gewässer Achterberg	Weiher am Syenvenn	Rüen- berger Venn
Kwalificerende Habitattypen						
Mineraalarme, oligotrofe wateren	3110	X				
Oligotrofe tot mesotrofe, stilstaande wateren met <i>Littorelletalia</i> en/of <i>Isoeto- Nanojuncetea</i> vegetatie	3130			X	X	X
Dystrofe natuurlijke poelen en meren	3160	X	X			X
Noord- Atlantische vochtige heide met Dophei	4010	X				X
Droge Europese heide	4030	X				X
Actief hoogveen	7110		X			
Aangetast hoogveen waar nog regeneratie mogelijk is	7120	X	X			
Overgangs- en trilveen	7140	X	X			
Slenken in	7150	X	X	X		X

Soort / Habitattype	Nummer soort / habitattype	Kwalificerend voor Natura 2000-gebied:				
		Gilde- hauser Venn	Syen- Venn	Klein- gewässer Achterberg	Weiher am Syenvenn	Rüen- berger Venn
veengronden met <i>Rhynchosporion</i> -vegetatie						
Veenbossen	91D0	X	X			
<i>Kwalificerende en (selectie van) overige soorten</i>						
Gentiaanblauwtje	-	X	X			
Veenhooibeestje	-	X	X			
Heikikker	-					X
Kleine wolfsklauw	-	X				
Drijvende waterweegbree	1831	X		X	X	X
Moerashertshooi	-	X				X
Witte waterranonkel	-	X				X
Waterral	-					X

Mogelijke effecten op Natura 2000-gebieden in Duitsland

Elk van de genoemde vijf Natura 2000-gebieden in Duitsland geldt als zeer gevoelig voor een toename van ammoniakbelasting. Dat houdt verband met de grote kwetsbaarheid van de soorten en de habitattypen waarvoor alle genoemde gebieden (mede) zijn aangewezen of die anderszins in die gebieden belangrijk zijn. Effecten kunnen alleen worden voorkomen door in een straal van drie kilometer rondom de gezamenlijke Natura 2000-gebieden geen toename van de depositie van ammoniak en andere stikstofverbindingen toe te staan.

Bijlage

4

Toelichting effectenberekening ammoniakdepositie

Toelichting effectberekening ammoniakdepositie

In deze bijlage zal worden ingegaan op de effecten van ammoniak op Natura2000-gebieden. Eerst zal een algemene toelichting worden gegeven. Daarna komt de berekeningsmethode uitgebreid aan bod.

Kritische depositiewaarden per Natura 2000 gebied

Als kritische depositiewaarden per Natura 2000 gebied worden de volgende grenswaarden (in mol stikstof per hectare per jaar) genoemd (bron: [Gies en Bleeker, 2007]):

- Achter de Voort 779
- Dinkelland 1071
- Landgoederen Oldenzaal 1336
- Lemselermaten 736

Zeer gevoelige habitattypen zijn bijvoorbeeld allerlei typen heidevegetaties en oeverkruidvegetaties.

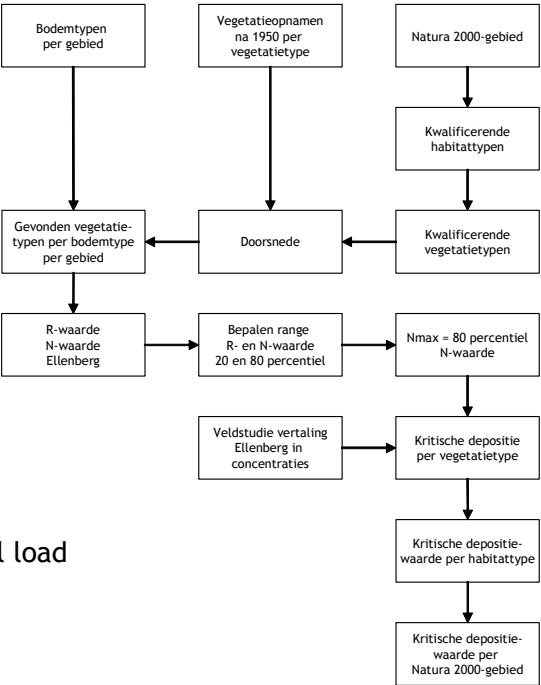
Ook aan de Duitse zijde van de grens zijn diverse gebieden als Natura 2000 gebied aangewezen. Reden van aanwijzing is vaak de waarde van die gebieden voor soorten of habitattypen die als zeer gevoelig bekend zijn voor een toename van de stikstofdepositie. Onder het kopje berekeningsmethoden wordt hierop nader ingegaan. Aangenomen mag worden dat de kritische depositiewaarden van deze Natura 2000 gebieden vergelijkbaar zijn met de gebieden aan de Nederlandse zijde van de grens.

Toelichting

Kritische depositiewaarden voor Natura 2000 gebieden en de soorten en habitattypen waarvoor instandhoudingdoelstellingen zijn geformuleerd zijn overgenomen uit [Gies en Bleeker, 2007]. In deze publicatie worden voor alle Natura 2000 gebieden grenswaarden gepubliceerd. De methode die daarvoor is gebruikt is beschreven in [van Dobben en Bleeker, 2004]. Schematisch is deze methode weergegeven in figuur 1. Samengevat is de '*critical load*' van een Natura 2000 gebied afgeleid uit de *critical load* van de kwalificerende habitattypen, en die is op haar beurt weer afgeleid uit de *critical load* van de vegetatietypen die met die habitattypen overeenkomen. De *critical load* van de vegetatietypen ten slotte is gesimuleerd; de daarbij gebruikte methode is beschreven in [van Dobben et al., 2004]. Bij de bepaling van de *critical load* wordt rekening gehouden met de natuurlijke beschikbaarheid van stikstof en de pH van de bodem. De kritische depositiewaarde is dan de maximale nog toelaatbare hoeveelheid stikstof(verbindingen) in een gebied uit andere bronnen, verminderd met de natuurlijke beschikbaarheid.

Figuur b4.1 De bepaling van de critical load per Natura 2000-gebied (schematisch)

De bepaling van de critical load
per Natura 2000-gebied
(schematisch)

Effecten van het uitwerkingsplan op depositie van ammoniak

De effecten van het uitwerkingsplan Losser op de emissie (en uiteindelijk ook de depositie) van ammoniak is door DLG doorgerekend [Moning, 2007]. Voor drie verschillende situaties zijn zowel emissies als deposities bepaald per ring van 500 m rond Natura 2000-gebieden, met een maximum van 3000 m⁷.

De berekende depositie blijkt in elk van de situaties (de huidige, de autonome en de plansituatie) zeer (onrealistisch) hoog. Dat wordt veroorzaakt door de gebruikte methode, die een relatief groot gewicht toekent aan bronnen dicht bij een Natura 2000-gebied. In overleg met DLG is daarom in deze effectbeoordeling alleen gebruik gemaakt van de meer betrouwbare berekende verandering van de ammoniakemissie in de drie situaties. De gevolgen van de emissies in de vorm van depositie in Natura 2000-gebieden kunnen (en moeten) daardoor alleen met behulp van een aanvullende modellering worden bepaald, om zo te kunnen vaststellen welk effect dit plan heeft op de depositie in die gebieden.

Uit de berekeningen blijkt dat:

- Alleen de emissie van bedrijven binnen het plangebied is meegenomen. De emissie van bedrijven binnen drie km van een van de Natura 2000-gebieden buiten het plangebied is dus buiten beschouwing gelaten. Dit leidt tot een zekere onderschatting van de emissie van ammoniak en dus ook van de depositie in Natura 2000-gebieden
- Aangenomen wordt dat in de autonome ontwikkeling (tot 2015) de dieren aantallen gelijk blijven aan die van de huidige situatie; dieren van stoppende bedrijven worden overgenomen door groeiende bedrijven
- In de autonome ontwikkeling wordt ervan uitgegaan dat ook de melkveehouderij maatregelen neemt voor reductie van stalemissies; in de berekeningen wordt uitgegaan van lagere emissiefactoren dan die gepubliceerd zijn in de Staatscourant van 13 juli 2005. Het is niet zeker dat dergelijke emissiereducties ook daadwerkelijk kunnen worden gerealiseerd, ook al doordat de ontwikkeling van emissiereductiesystemen voor de rundveehouderij nog in de kinderschoenen staat. Wanneer de reducties niet (volledig) kunnen worden gerealiseerd dan betekent dit dat de emissiewaarden waarvan in de berekeningen wordt uitgegaan te laag zijn, waardoor de berekening van de autonome ontwikkeling te lage (gunstige) emissies en dus ook te lage (gunstige) waarden voor depositie als uitkomst heeft
- In de plansituatie gerekend is met 15 boederijuitplaatsingen. Er wordt van uitgegaan dat uiteindelijk 12 bedrijven uitgeplaatst kunnen worden, vooral in een strook van maximaal 500 m van een Natura 2000-gebied.
- De emissie van ammoniak het grootst is in de zone tot 500 m van Natura 2000-gebieden. Meer dan de helft (ruim 84.000 kg ammoniak per jaar) wordt hier geëmitteerd. De totale

⁷ Uit eerdere studies (zie bijvoorbeeld [Gies en Bleeker, 2007]) is bekend dat bij afstanden van meer dan 3.000 m tot een Natura 2000-gebied de effecten van de lokale stal- en opslagruimte verwaarloosbaar zijn ten opzichte van die van andere bronnen (bijvoorbeeld mestaanwending, beweiding, stal- en opslagruimte buiten 3.000 m, andere bronnen als verkeer en industrie)

emissie in het gebied tot drie kilometer van de grens van een Natura 2000-gebied bedraagt ongeveer 151.000 kg ammoniak per jaar

- De autonome situatie leidt tot een afname van de emissie tot circa 101.000 kg ammoniak per jaar (waarvan 58.000 kg ammoniak per jaar in de zone tot 500 m van een Natura 2000-gebied). De emissies in de zone tot 500 m én de totale emissie nemen daardoor af met ruim 30 %
- De plansituatie leidt tot een verdere afname tot ruim 87.000 kg ammoniak per jaar, waarvan ongeveer 47.000 kg ammoniak per jaar in een zone tot 500 m van Natura 2000-gebieden. Ten opzichte van de autonome situatie is de verdere afname van de totale emissie daarmee ruim 13 % en in de zone tot 500 m van het Natura 2000 gebied ruim 18 %

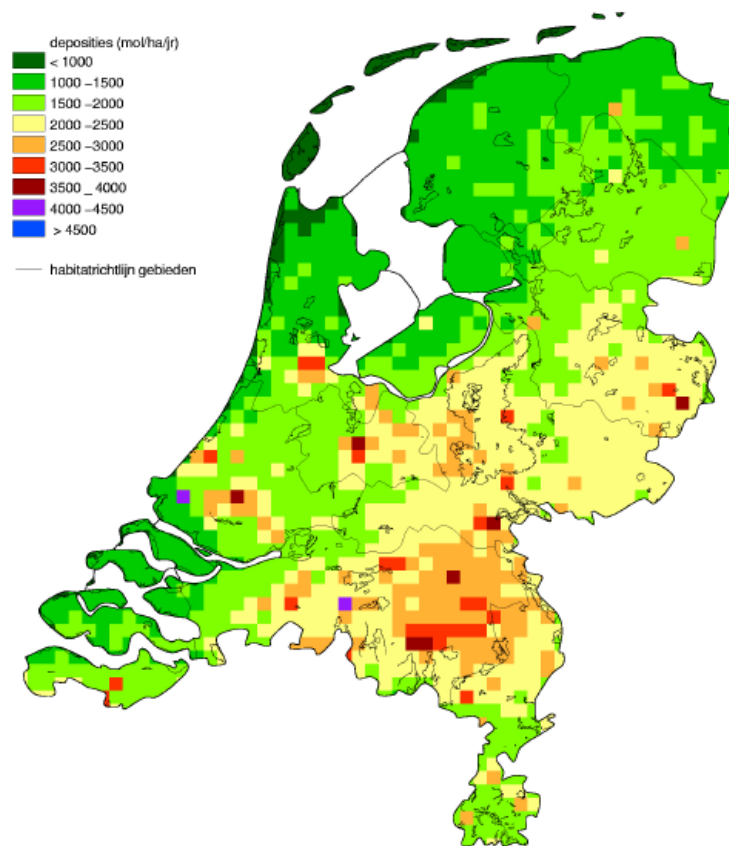
Depositie inclusief andere, bovenlokale bronnen

Een toe- of afname van de depositie van stikstof moet altijd worden beschouwd ten opzichte van de zogenaamde achtergronddepositie, de concentratie van stikstof die al aanwezig is. Figuur b4.2 geeft hiervan een overzicht [Hinsberg et al., 2003]. Uit de figuur blijkt dat de achtergronddepositie van stikstof in het gebied ongeveer 2.000 mol N/ha/jaar bedraagt. Dit is twee tot drie maal de maximale stikstofbelasting die nog toelaatbaar wordt geacht voor ontwikkeling van kwetsbare en zeer kwetsbare habitattypen. Deze mate van overschrijding komt overeen met de uitkomsten van door Alterra uitgevoerde berekeningen [Gies et al., 2006]. Deze laatste zijn samengevat in tabel b4.1. Dit leidt tot de conclusie dat een vermindering van de stikstofbelasting dringend noodzakelijk is voor het kunnen behouden en/of ontwikkelen van de diverse habitattypen.

Tabel b4.1 Depositie in kg N hectare per jaar

Gebied	Depositie in kg N/ ha/ jaar				
	Kritische depositie	Actuele depositie	Verwachte depositie 2010	Overschrijding huidig	Overschrijding autonoom
Achter de Voort, Agelerbroek en Voltherbroek	10,9	36,5	23,1	3,3 x	2,1 x
Dinkelland	15	34,7	22,4	2,3 x	1,5 x
Landgoederen Oldenzaal	18,7	35,7	23,1	1,9 x	1,2 x
Lemselermaten	10,3	37,2	23,6	3,6 x	2,3 x

Een depositie van 35 kg N per hectare per jaar komt overeen met een depositie van 2.500 mol per hectare per jaar.

Figuur b4.2 Achtergronddepositie van stikstof in Nederland

(bron: [Hinsberg et al., 2003])

Berekeningsmethode ammoniakemissie

[Moning, Zwolle, april 2007]

Berekening ammoniakemissie uit de veehouderijbedrijven in een straal van 3 km rond Natura 2000 gebieden en benadering van het effect van de ver- en uitplaatsing van melkveebedrijven op de (gebiedseigen) depositie.

1. Uitgangspunten

Ligging natura 2000 gebieden in en nabij het plangebied

Het plangebied heeft te maken met 4 natura 2000 gebieden (zie kaart) vanuit Nederland:

- Nummer 47: Achter de Voort, Agerlerbroek & Voltherbroek (buiten gebiedsgrens aan de zuidoost zijde);
- Nummer 48: Lemselermaten;
- Nummer 49: Dinkelland;
- Nummer 50: Landgoederen Oldenzaal, deze omvat tevens het NB wetgebied Snoeyinksbeek.

Op pagina 67 van het Ontwerp Uitwerkingsplan is opgenomen, welke kwalificerende habitattypen / soorten voorkomen in gebied 49 en 50.

Verder zijn de volgende natura 2000 gebieden op Duits grondgebied van belang (volgorde van noord naar zuid):

- Syen-Venn (Niedersachsen);
- Weiher am Syenvenn (Niedersachsen);
- Kleingewässer Achterberg (Niedersachsen);
- Gildehauser Venn (Niedersachsen);
- Ruënberger Venn (Nord Rhein Westfalen).

Het gaat veelal om heidevelden met vennen. Vooral de laatste twee gebieden liggen vlak over de grens bij Overdinkel. Voor maatregelen die effect hebben op deze gebieden (bijvoorbeeld boerderijverplaatsing naar Overdinkel) moet ook een toets op deze gebieden plaatsvinden. Het gaat immers om een Europese richtlijn.

Doel van de analyse

Het doel van de in deze notitie weergegeven berekeningsuitkomsten is om de effectiviteit van uitplaatsingen verhoudingsgewijs in beeld te brengen. De hoogte van de uitkomsten mogen niet als absoluut beschouwd worden maar zijn indicatief. Aanvullend is informatie uit het eindconcept rapport van 28 april 2006 van Alterra gebruikt om na te gaan wat de ontwikkelingen in emissie en depositie en de bijdrage van de landbouw binnen een straal van 3 km van de Natura 2000 kunnen zijn. Daarbij gaat het om de landbouw binnen het plangebied. Er is gekozen voor 3 km, omdat binnen deze afstand vrijwel alle lokale belasting van de omliggende landbouw komt. De afstand is verder gekozen omdat deze ook in het Alterra rapport van april 2006 is gebruikt om na te gaan wat de bijdrage van de lokale landbouw aan de stikstofbelasting op habitatgebieden is.

Stand van zaken omtrent toetsingskader natura 2000.

In februari 2007 is het volgende op de internetsite van LNV geplaatst:

“Minister Veerman van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, het Interprovinciaal Overleg (IPO), de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en LTO Nederland hebben nadere afspraken gemaakt over ammoniak en Natura 2000-gebieden. Deze afspraken maken het mogelijk dat bedrijven rond de gevoelige natuurgebieden kunnen uitbreiden zonder nadelige gevolgen voor de natuur. Er is nu een goede balans gevonden tussen natuurbescherming en de ontwikkeling van de landbouw rond deze gebieden.

Voor de gevoelige natuurgebieden zijn beschermende maatregelen nodig, onder andere tegen ammoniak. De komende drie jaar worden daarom voor deze Natura 2000-gebieden 'beheerplannen' gemaakt. In de tussentijd gelden de afspraken die nu verder worden uitgewerkt in een Toetsingskader. In november zijn hierover al principe-afspraken gemaakt. Die afspraken zijn nu juridisch, wetenschappelijk en in de praktijk getoetst. Het Toetsingskader is in maart gereed.

Het Toetsingskader stelt onder andere dat:

- 1. Bedrijven hebben de mogelijkheid om tot maximaal 5% van de kritische depositiewaarde uit te breiden. De kritische depositiewaarde is een getal dat weergeeft hoeveel stikstof het natuurgebied kan 'hebben' zonder dat het er op termijn op achteruit gaat. Door gebruik van deze grens treden geen nadelige gevolgen voor de natuur op. Voor bedrijven in de buurt van het Natura 2000-gebied is die grens sneller bereikt dan voor bedrijven die verder van het natuurgebied afliggen. Uiteraard is het ook afhankelijk van de gevoeligheid van het natuurgebied.*
- 2. Melkveehouders kunnen uitbreiden als ze lokaal grondgebonden zijn. Dat wil zeggen dat een rundveebedrijf de koeien buiten laat lopen en de norm van 250 kilo stikstof per hectare (bij derogatie) niet overschrijdt.*
- 3. Overdracht van emissieruimte van stoppende bedrijven (salderen) wordt in het toetsingskader niet mogelijk gemaakt. In de beheerplannen kan dit opnieuw worden afgewogen.*
- 4. De komende drie jaar worden beheerplannen gemaakt voor de Natura 2000-gebieden. Omdat rond de Peel zowel een hoge concentratie ammoniak in de lucht is én het natuurgebied erg gevoelig is, wordt als eerste het beheerplan voor de Peel gemaakt. Dit plan is in september 2007 klaar. Voor de Natura 2000-gebieden in de Gelderse Vallei zijn de beheerplannen in mei 2008 gereed. Partijen hebben afgesproken op korte termijn andere melkveebedrijven rond Natura 2000-gebieden te inventariseren.*
- 5. Het toetsingskader treedt in maart na publicatie in werking. De belangrijkste delen*

Verder is bekend gemaakt dat melkveebedrijven ten minste 60 % huiskavel moeten hebben.

Deze richtlijn is tot op heden niet in detail uitgewerkt. De strekking is echter dat melkveehouders uit kunnen breiden als ze aan bovenstaande voorwaarden voldoen. In Losser is de verwachting

dat veel bedrijven niet aan deze voorwaarden voldoen, want het is bekend dat veel bedrijven minder dan 60 % huiskavel hebben. Bovendien hebben bedrijven meer geïnvesteerd in quotum dan in grond, waardoor ze te veel koeien per hectare hebben om echt grondgebonden genoemd te kunnen worden conform vorennoemde 250 kg N/ha norm.

Berekeningsmethode

Voor de bedrijven binnen de invloedsfeer van 3 km wordt in het kader van deze notitie bekeken hoever de afstand tot het natura 2000 gebied bedraagt. Dit gebeurt door ze in zones van 500 m in te delen. Van elke zone wordt de emissie berekend van de bedrijven die in het plangebied van Losser liggen. Dit betekent dat er in de zones 5 en 6 binnen de plangrens weinig tot geen bedrijven voorkomen (zie tabel 2)

De 500 m zones zijn bepaald ten opzichte van de buitenkant van de Natura 2000 gebieden. De zones hebben geen beleidsmatige betekenis, maar hebben als doel een beeld te geven van de ruimtelijke verspreiding van de ammoniakbelasting op gebiedsniveau. De emissiefactoren van Staatscourant 133 (13 juli 2005) zijn gebruikt om de emissie te berekenen. Voor de omrekening naar depositie is uitgegaan van de omrekeningstabel uit de Staatscourant 105 (2000). Voor de afstand ter berekening van de depositie is uitgegaan van de helft van een zone: 250 m, 750 m etc. Van de emissie per zone ontstaat een vrij zuiver beeld, die bepaald wordt door de dieraantallen en –soorten en emissiefactoren.

De depositie is een moeilijker verhaal. Door het gebruik van de afstandtabel neemt de lokale bijdrage op de natuur heel snel af bij een toenemende afstand van de natuur. Dat is in werkelijkheid ook zo. Als er echter veel bedrijven met veel vee in de eerste zone zitten, wordt de berekende bijdrage groter dan de berekende waarden van RIVM en Alterra. In dat geval moet een nuancering plaatsvinden, hoewel bij grote aantallen dieren de bijdrage natuurlijk wel groot is. De berekening van de depositie kan dus een vertekend beeld geven. Het gaat in dit rekenmodel echter om de verhoudingen en die kunnen wel in beeld worden gebracht. Later in de detailoplossingen bij de verplaatsingen kunnen ook met het nieuwe spreidingsmodel (KEMA-WING) detailberekeningen per bedrijf of set van bedrijven worden gemaakt, waarin de grafische verspreiding van de depositie tot uiting komt. Dit model is echter nog niet beschikbaar. Het spreidingsmodel wordt in opdracht van de convenantgroep (zie kader met citaat) voor het interim toetsingskader opgesteld.

In deze notitie zijn vanuit de GIAB 2005 3 scenario's doorgerekend:

1. Huidige situatie 2005 (HS);
2. Autonome Ontwikkeling (AO) 2015;
3. Planontwikkeling 2015 (PLAN)

Huidige situatie: Voor de berekening van de HS is uitgegaan van emissiefactoren die horen bij traditionele stallen. Verder is voor de melkveehouderij aangenomen dat weidegang wordt toegepast.

Autonome ontwikkeling: De AO is het scenario voor het jaar 2015, 10 jaar na de gebruikte GIAB (Geografische Informatie Agrarische Bedrijven), waarin het plan voor Losser niet wordt uitgevoerd. Voor de AO is aangenomen dat de dieren aantallen gelijk blijven aan de HS. Het algemene beeld is dat de productieruimte van bedrijven die stoppen wordt ingenomen door bedrijven die groeien. Dit is ook gedaan om een zuiverder beeld te krijgen van emissiebeperkende maatregelen die generiek worden doorgevoerd en om een eenduidig startpunt te krijgen voor de planscenario's. De totale veehouderij neemt de komende 10 jaar onder invloed van generiek beleid met betrekking tot ammoniakemissie maatregelen om de emissie zo veel mogelijk te beperken. Dit betekent dat voor de melkveehouderij wordt uitgegaan van lagere emissiefactoren uit de tabel met emissiefactoren van de Staatscourant 13 juli 2005, nr. 133, uitgaande van bedrijven die beweiden. De emissie kan in de melkveehouderij niet zo ver worden teruggedrongen als bij de intensieve veehouderij vanwege open stallen en beweiding en mestaanwending. Wel is de verwachting dat de melkveehouderij via het voerspoor een reductie van de emissie weet te bereiken. Voor de intensieve veehouderij is er van uitgegaan dat in 2015 gecombineerde luchtwassers zijn ingevoerd, waarmee de emissie sterk wordt teruggedrongen: emissiereducties kunnen met de nieuwste technieken oplopen tot 95% ten opzichte van traditionele stallen. Voor de berekening is echter van een iets lager percentage uitgegaan, omdat niet ieder bedrijf tot het uiterste gaat met emissiebeperking.

Planscenario:

Deze is voor het jaar 2015 als het Ontwerp Uitwerkingsplan wordt uitgevoerd. Ingrepen die invloed hebben zijn boerderij uitplaatsingen en verplaatsingen in het kader van het plan.

2. Huidige situatie: de veehouderij in de afstandbuffers nabij de Natura 2000

De cijfers voor de veehouderij in het plangebied zijn in onderstaande tabel opgenomen (Giab 2005). De tabel geeft een beeld van het aantal bedrijven met bijbehorend vee in 6 zones van 500 m tot 3 km.

Tabel 1. Bedrijven en belangrijkste diergroepen in 2005

zone	aantal bedrijven	Melk koeien	Overig rundvee	jongvee	Vlees varkens	Fok varkens	Overige varkens	Vlees kippens	Ouder dieren	Leg hennen	Overige kippen
1	119	2.921	1.337	5.736	2.363	738	3.959	70	26	237	4
2	57	1.437	1.004	1.293	2.087	419	1.951	0	48	179	0
3	46	876	421	760	649	0	0	10.000	4	277	0
4	16	284	111	218	620	0	0	0	0	20	0
5	11	87	74	163	0	0	0	0	0	20	0
Totaal	249	5.605	2.947	8.170	5.719	1.157	5.910	10.070	78	733	4

Bron: CBS Landbouwmetelling, bewerking Alterra, Dienst Regelingen (GIAB 2005)

Er komen ook paarden en schapen voor in dit gebied, deze doen mee in de ammoniakberekening, maar zijn niet in de tabel opgenomen vanwege hun geringe bijdrage. De zones 5 en 6 liggen grotendeels buiten de grens van het plangebied. Zone 6 is niet in de tabellen opgenomen.

Uit de tabel blijkt dat de dieren aantallen afnemen in afwaartse richting.

3. Resultaten emissieberekening

Er zijn 3 scenario's doorgerekend: de huidige situatie, de autonome ontwikkeling en plan .

Huidige situatie

Hieronder zijn de resultaten voor de huidige situatie weergegeven, waarbij er van uit is gegaan dat de meeste stallen nog traditioneel zijn (hoge emissiefactoren). Voor de melkveehouderij wordt van beweiding uitgegaan.

In tabel 2 is de emissie en de depositie per schil weergegeven met 2005 als uitgangssituatie. De omrekeningsfactoren gelden voor overige vegetaties.

Tabel 2. Ammoniakemissie en depositie vanuit lokale landbouw in 2005

zone	afstand in m	omrekenings factor emissie naar depositie	emissie in kg NH3 per jaar	depositie in mol per ha per jaar	percentage van totale bijdrage depositie	percentage van totale bijdrage emissie
1: tot 500 m	250	0,07300	84.097	6.139	94,2%	55,7%
2: 500 - 1000 m	750	0,00800	40.643	325	5,0%	27,0%
3: 1000 - 1500 m	1250	0,00280	17.340	49	0,7%	11,5%
4: 1500 - 2000 m	1750	0,00140	6.609	9	0,1%	4,4%
5: 2000 - 2500 m	2250	0,00085	2.087	2	0,0%	1,4%
totaal			150.776	6.524	100,0%	100,0%

De depositiebijdrage uit de eerste zone ziet er overtrokken uit, aangezien uit de genoemde Alterra studie blijkt, dat die voor oost Nederland voor totaal N rond de 2.500 mol per ha blijkt de schommelen en voor NHx bij benadering op 2000 mol per ha uitkomt. In 2002 is voor Overijssel een ammoniakonderzoek uitgevoerd (TNO MEP rapport 2002/665) waarin wel hogere waarden voor de depositie voorkomen, tot 3.500 mol totaal stikstof per ha. Deze uitschieters komen nabij het gebied Landgoederen Oldenzaal voor. Het beeld dat de depositie vanuit zone 1 het hoogst is klopt dus wel met eerdere onderzoeken.

Uit de berekeningen kan wel worden geconcludeerd dat de lokale bijdrage uit Losser voor meer dan de helft uit de eerste zone komt. De berekende emissie komt rechtstreeks uit de dieren aantallen die in de zones voorkomen.

In het milieuonderzoek van 2005 (DLG / provincie) komt in de huidige situatie een lichte (0 tot 1.000 mol/ha) tot matige (1.000 tot 2.000 mol/ha) overschrijding voor van de kritische depositiewaarden. De kritische depositiewaarden zijn 1.000 tot 1.300 mol/ha. De actuele depositie schommelt daarbij rond de 2.400 mol/ha. Om de kritische depositiewaarden te bereiken moet er nogal wat gebeuren.

Autonome ontwikkeling

Voor de AO geldt dat het generieke beleid vooral voor de intensieve veehouderij zijn vruchten afwerpt. Hoewel de landbouw de emissie zo veel mogelijk tracht te beperken in de komende 10 jaar is de emissiebeperking bij de melkveehouderij relatief gering.

Aangezien emissiebeperking een generiek gegeven is, wordt verwacht dat ook de achtergronddepositie de komende 10 jaar daalt.

De resultaten zijn in tabel 3 weergegeven.

Tabel 3. Emissie en bijdrage aan depositie (situatie 2015) uit de verschillende zones zonder uitvoering uitwerkingsplan.

zone	afstand in m	omrekenings factor emissie naar depositie	emissie in kg NH3 per jaar	depositie in mol per ha per jaar	percentage van totale bijdrage depositie	percentage van totale bijdrage emissie
1: tot 500 m	250	0,07300	57.826	4.221	94,6%	57,3%
2: 500 - 1000 m	750	0,00800	24.681	197	4,5%	24,4%
3: 1000 - 1500 m	1250	0,00280	12.881	36	0,8%	12,8%
4: 1500 - 2000 m	1750	0,00140	4.178	6	0,1%	4,2%
5: 2000 - 2500 m	2250	0,00085	1.356	1	0,0%	1,3%
totaal			100.922	4.461	100,0%	100,0%

De doorwerking van het generieke beleid leidt tot een afname van de gebiedseigen emissie met een derde (33%) in 2015. Voor depositie is dit 32%.

Alterra heeft in het eerder genoemde rapport met het OPS luchtverspreidings-model soortgelijke berekeningen uitgevoerd. Hierbij is eveneens een straal van 3 km aangehouden. Alterra heeft 5 gebieden in Nederland onderzocht. Uit deze studie blijkt het volgende: De totale depositie uit ammoniak schommelt momenteel (stand 2003) rond 2.500 mol per ha in Oost Nederland. In grote lijnen blijkt uit de studie een afname tot 1.600 mol per ha per jaar in 2015, als met een timmermansoog naar figuur 3.6 uit het Alterra-rapport wordt gekeken. Alterra geeft zelf aan dat er

grote onzekerheidsmarges zijn ten aanzien van de depositieprognose. Ondanks deze marges is de conclusie dat de meeste kritische depositie waarden in 2015 nog steeds worden overschreden, als in ogenschouw wordt genomen dat de kritische depositiewaarde van de kritische vegetaties in.

Wordt met het afnamepercentage uit deze berekening gewerkt (2.500 mol/ha als startpunt), dan komt de depositie in 2015 op 1.700 mol per ha uit: nog steeds een overschrijding van de kritische depositiewaarden voor de meeste natuur in Landgoederen Oldenzaal en Dinkelland.

Plansituatie

De ingrepen betreffen ver- of uitplaatsingen van melkveebedrijven.

In het plan zijn 15 boerderijuitplaatsingen opgenomen. Er is niet aangegeven waar deze bedrijven liggen. Het gebeurt op vrijwillige basis. Er is vanuit de GIAB 2005 en de kaarten van de natura 2000 gebieden een zo nauwkeurig mogelijke inschatting gemaakt waar het dringt, dus waar bedrijven dicht op elkaar zitten, en waar door uitplaatsing milieuwinst is te boeken. In het beeld is meegenomen dat er (vitale) bedrijven achter moeten blijven om de productieruimte in te nemen en het beheer van het landelijk gebied veilig te stellen. Dit resulteert in het volgende beeld:

Tabel 4 . Afname van het aantal bedrijven en dieren als gevolg van het Uitwerkingsplan

Zone afstand tot natura 2000	Aantallen dieren dat door uitplaatsing het gebied verlaat					
	Aantal veebedrijven uitplaatsen	Melk-koeien	Jongvee	Overig rundvee	Fok varkens	Overige varkens
1: 0 tot 500 m	10	650	680	90	600	3.500
2: 500 tot 1.000 m	1	65	50	5		
3: 1.000 tot 2.000 m	1	80	60	5		300
Totaal	12	795	790	100	600	3.800

De gronden die hiermee vrijkomen (naar schatting 350 à 400 ha) gaan deels op in nieuwe natuur (waarvoor een ambitie van ruim 500 ha in het Uitwerkingsplan is opgenomen) en worden deels aangewend om bedrijven die achter blijven ruimte te verschaffen om een extensiveringslag te kunnen doen. Naar verwachting hebben de bedrijven dat (hard) nodig om aan het toetsingskader te voldoen.

Het gaat er niet om de bedrijven uit deze aantallen af te leiden, deze zijn vooralsnog fictief. De aantallen zijn op 5 talen afgerond. Uitgangspunt is dat er geen 15 bedrijven daadwerkelijk uitplaatsen maar 12 bedrijven.

De effecten van deze afname is in tabel 5 opgenomen.

Tabel 5. Emissie en bijdrage aan depositie (situatie 2015) uit de verschillende zones bij uitvoering Uitwerkingsplan.

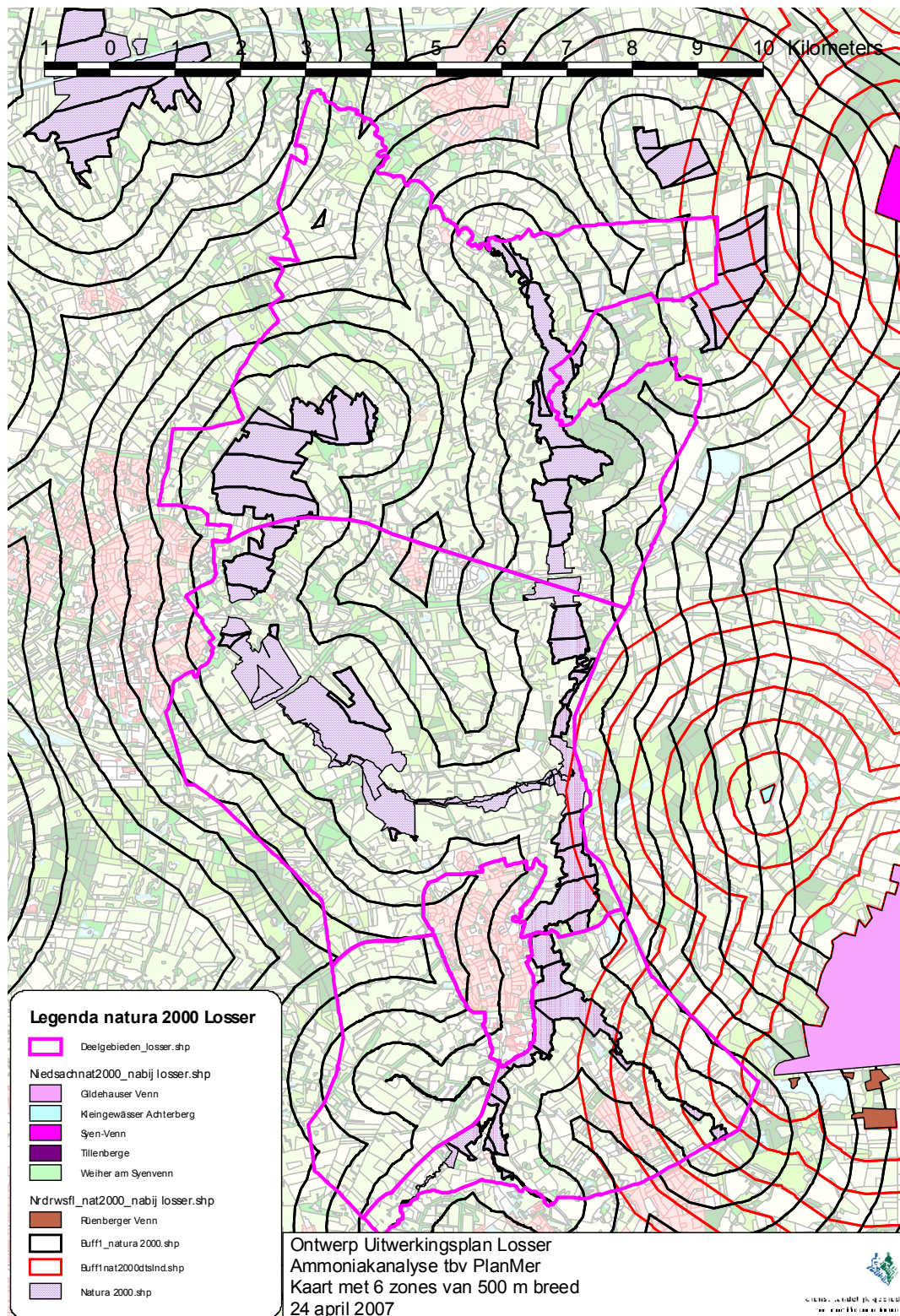
zone	afstand in m	omrekenings factor emissie naar depositie	emissie in kg NH3 per jaar	depositie in mol per ha per jaar	percentage van totale bijdrage depositie	percentage van totale bijdrage emissie
1: tot 500 m	250	0,07300	47.324	3.455	93,7%	54,2%
2: 500 - 1000 m	750	0,00800	24.010	192	5,2%	27,5%
3: 1000 - 1500 m	1250	0,00280	11.850	33	0,9%	13,6%
4: 1500 - 2000 m	1750	0,00140	4.178	6	0,2%	4,8%
5: 2000 - 2500 m	2250	0,00085	0	0	0,0%	0,0%
totaal			87.362	3.686	100,0%	100,0%

Ten opzichte van de autonome ontwikkeling neemt de emissie af met circa 13%. De depositie met 19%. Het meeste hiervan komt voor rekening van zone 1. Deze korting komt boven op die van de autonome ontwikkeling: in de plansituatie moet er van de huidige depositie 45 tot 50 % af gaan.

Boerderijverplaatsingen binnen Losser zijn in het kader van de natura 2000 vrijwel niet te realiseren, tenzij duidelijk een compensatie wordt aangetoond en een afwaartse beweging met milieuwinst wordt gemaakt (van zone 1 naar zone 3 bijvoorbeeld). Toch zijn er nog 2 in het plan opgenomen, met 4 zoeklocaties, te weten regio Elsbeek (zone 2), Overdinkel Oost (zone 2 en invloed op Duits gebied) Dijkgoor (zone 1) en Roderveld (zone 3). Die van Roderveld is dan het verst van de Natura 2000 af.

4. Conclusie

De afname van de emissie en depositie komt voor het grootste deel voor rekening van generiek beleid. De bijdrage van het plan levert een extra afname van 13% op van de emissie en 19% van de depositie. In het totaal wordt in 2015 de depositie ten opzichte van 2005 bijna gehalveerd als gevolg van generiek beleid en boerderijuitplaatsingen. Ten opzichte van kritische depositiewaarden van 1.000 mol per ha is dat nog niet voldoende. Het beeld is echter wel aanmerkelijk beter dan in 2005.

Bijlage

5

Lossen en het natuurgebiedsplan Noordoost-Twente

Losser en het Natuurgebiedsplan Noordoost Twente

Conclusies

- De plaatsen waar nieuwe natuur wordt gerealiseerd liggen volgens de GVG-kaart veelal op de drogere plaatsen in het plangebied. Op de meeste nattere plaatsen westelijk van de Dinkel kunnen geen pakketten worden afgesloten;
- De locatie waar doelpakket 17 (nat soortenrijk grasland) kan worden nagestreefd ligt op een relatief droge locatie. Deze locatie zal alleen dan geschikt zijn voor ontwikkeling van het bijbehorende natuurdoeltype wanneer ter plaatse sprake is van een slecht doorlatende laag.

Toelichting

Het Natuurgebiedsplan Noordoost Twente [Provincie Overijssel, 2005] onderscheidt een aantal deelgebieden, waarvan er vier geheel of gedeeltelijk binnen de grenzen van het plangebied van de landinrichting Losser zijn gelegen. Het betreft een drietal gedeelten van het Dinkeldal (resp. bovenloop, middenloop en benedenloop) en het gebied Punthuizen. In delen van deze gebieden kan onder voorwaarden met behulp van het Subsidieprogramma 'Programma Beheer' de ontwikkeling en het beheer van natuur worden gesubsidieerd.

Van het plangebied is, op basis van gegevens van het Waterschap Regge en Dinkel een overzichtskaart gemaakt van de gemiddelde voorjaars grondwaterstanden (GVG). Kaart *** geeft het resultaat hiervan. De plaatsen waar 'nieuwe natuur' wordt voorgesteld zijn de veelal drogere gedeelten van het plangebied. De relatief natste plaatsen in het gebied, met een GVG van 5 tot 40 cm beneden maaiveld, zijn gelegen ten westen van de Dinkel. De SN-pakketten kunnen echter worden afgesloten in het gedeelte van het gebied dat beduidend droger is, met een GVG van veelal minstens 100 cm beneden maaiveld. Omdat diverse SN-pakketten als achterliggend doel hebben een natuurdoeltype te realiseren dat gebonden is aan natte tot vochtige standplaatsen (bv. SN-pakketten 17⁸ en 21⁹) zou hieruit de conclusie kunnen worden getrokken dat de pakketten deels op de verkeerde plaats zijn gelegen.

⁸ Pakket 'Nat soortenrijk grasland', bijbehorende natuurdoeltypen zijn Nat schraalgrasland (3.29), Dotterbloemgrasland (3.30) en Nat, matig voedselrijk grasland (3.32).

⁹ Pakket 'Natte heide', bijbehorend natuurdoeltype is Natte heide (incl. vochtig heischraal grasland en moerasheide; 3.42)

Dit lijkt met name het geval voor SN-pakket 17, dat van nature veelal te vinden is in beekdalen. Voor andere aan natte tot vochtige plaatsen gebonden pakketten is de conclusie waarschijnlijk niet gerechtvaardigd, omdat:

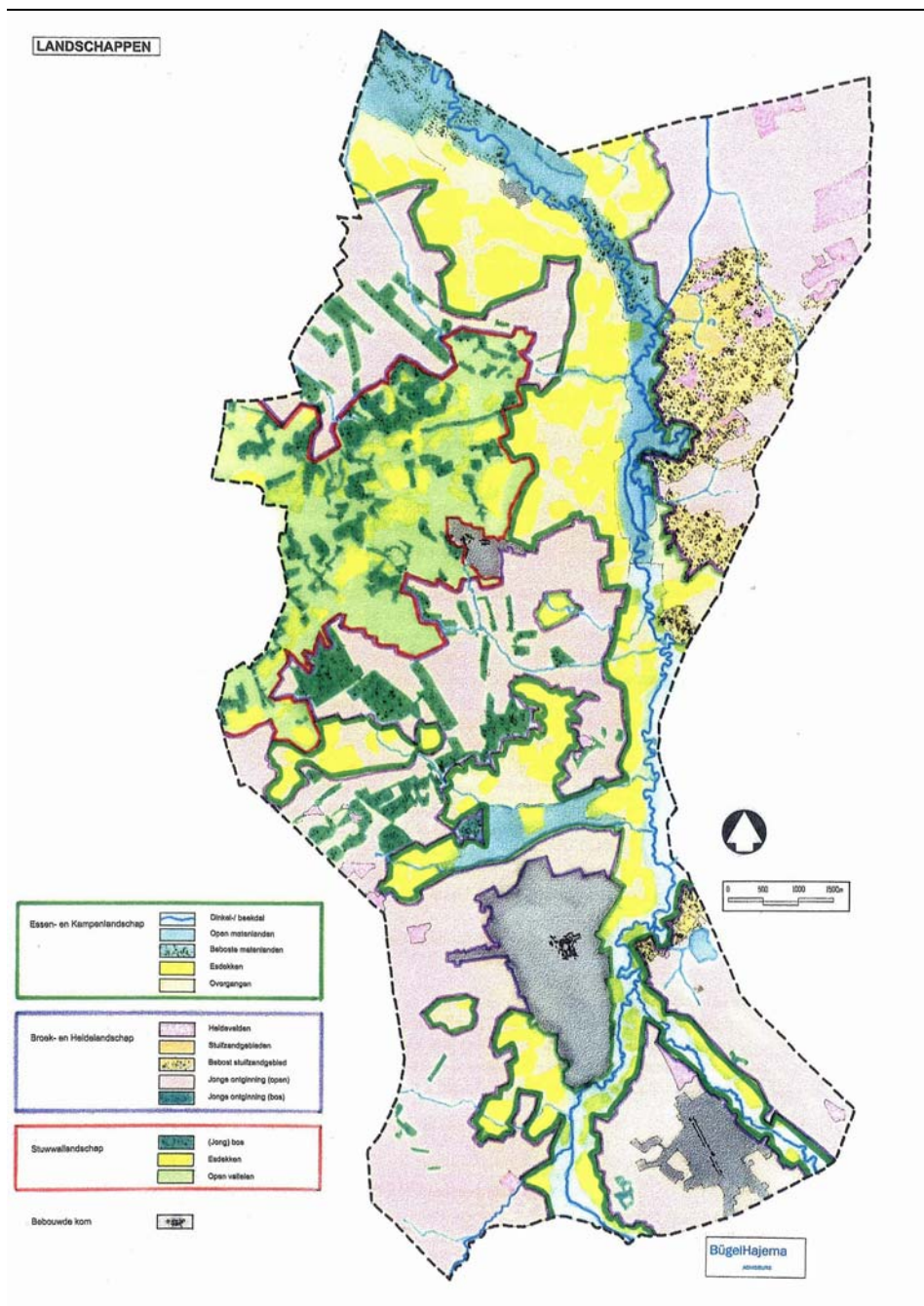
Natte heide vaak te vinden is op plaatsen met een slecht doorlatende toplaag, terwijl de 'echte' grondwaterstand soms beduidend dieper ligt. Op basis van de gemiddelde hoogste en laagste grondwaterstand wordt de GVG berekend; in natte heiden is daardoor vaak sprake van een schijngrondwaterspiegel. Het kan dus zeer wel mogelijk zijn natte heide te realiseren op plaatsen met een diepe GVG, onder de voorwaarde althans dat ter plaatse een slecht doorlatende laag aanwezig is. In Twente is dat op veel plaatsen het geval.

Sommige pakketten worden alleen toegepast in lijnvormige structuren, bijvoorbeeld langs of in beken of sloten. De natte omstandigheden daar blijken niet uit de bodemkaart, die immers alleen de omstandigheden in de aangrenzende, vaak veel drogere percelen weerspiegelt. Ook hier kan dus zeer wel een nat doelpakket worden toegepast, terwijl uit de GVG-kaart juist blijkt dat sprake is van droge omstandigheden.

Bijlage

6

Landschapstypen

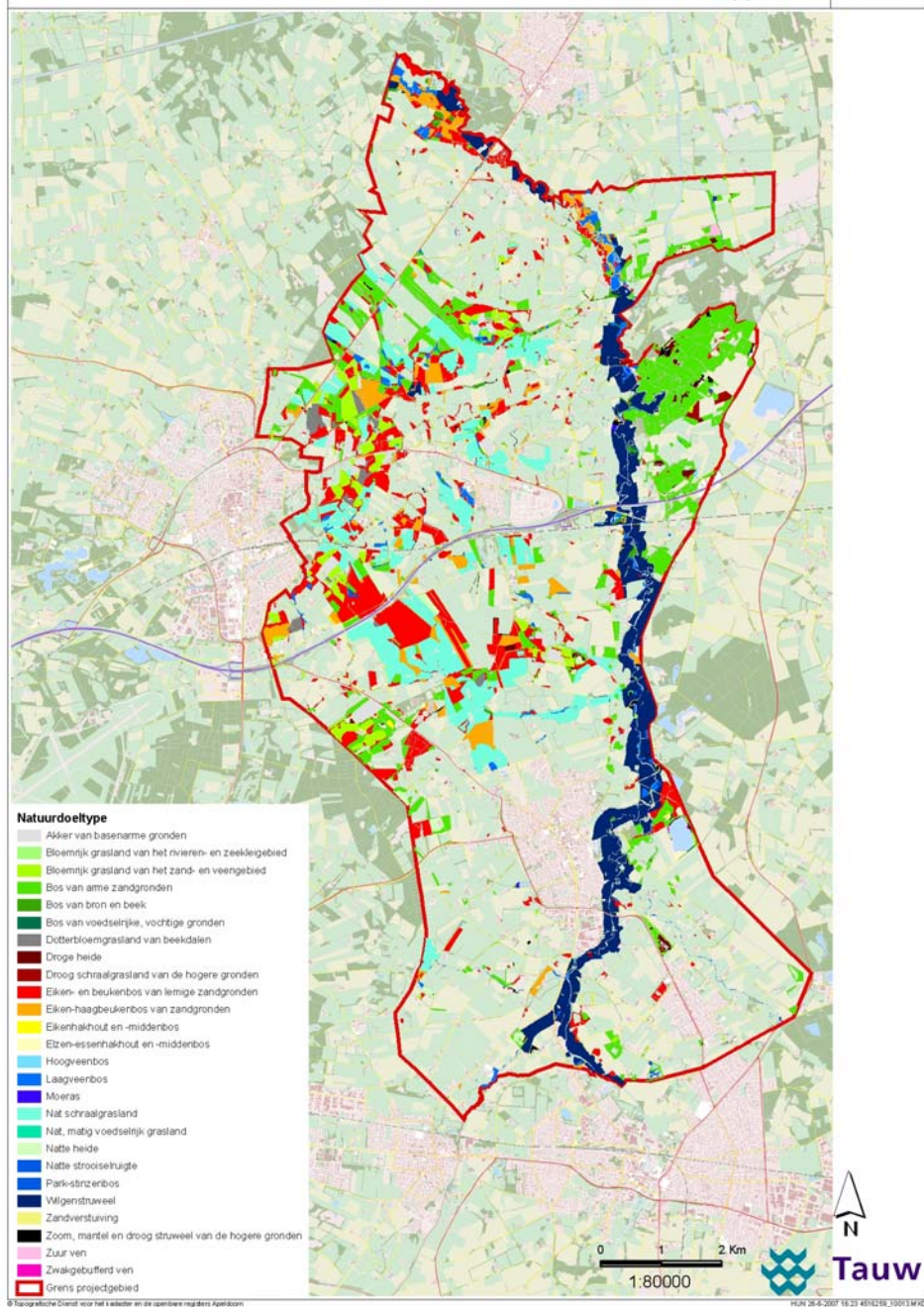

Figuur b6.1 Landschapstypen in het plangebied (bron: BügelHajema)

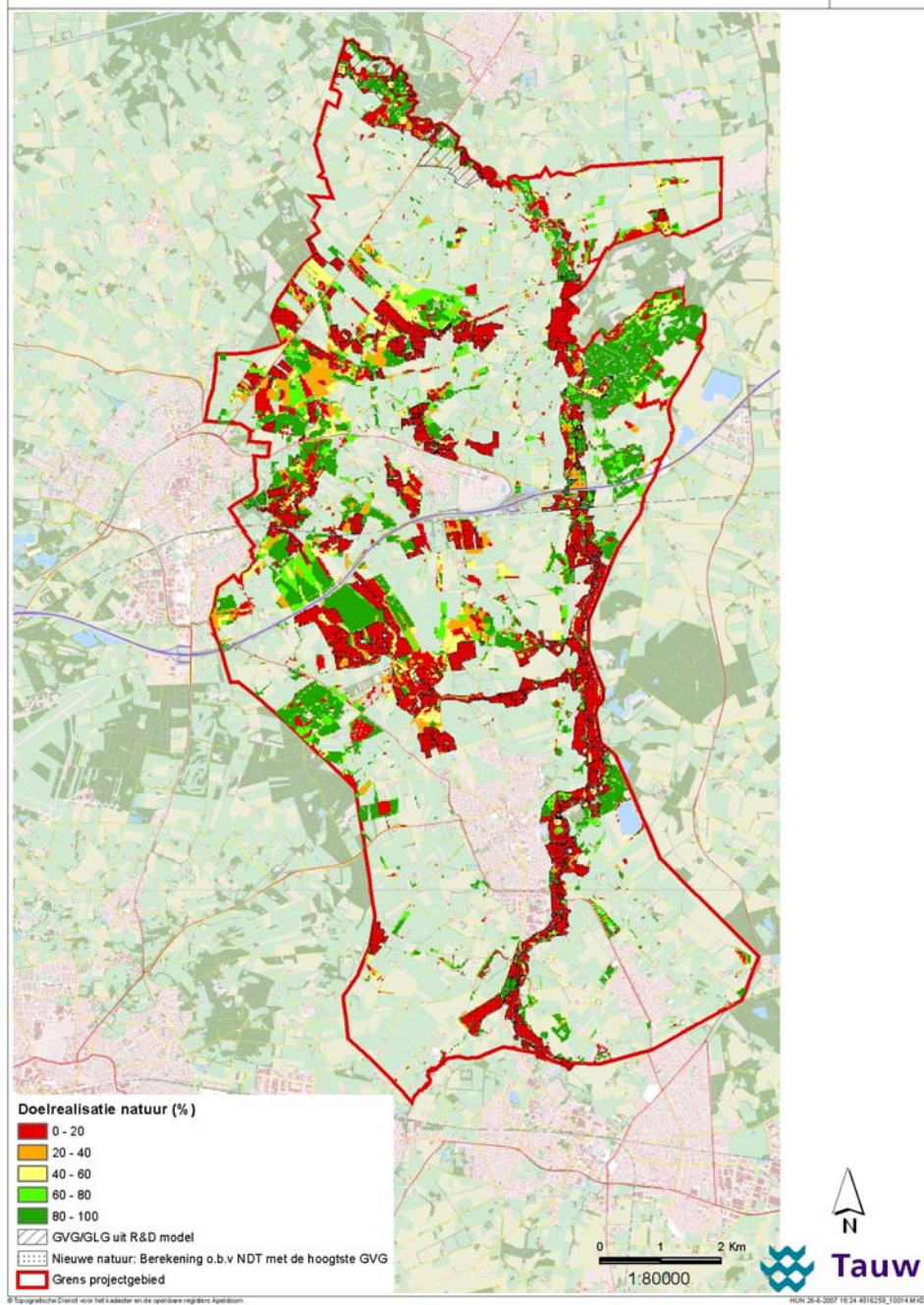
Bijlage

7

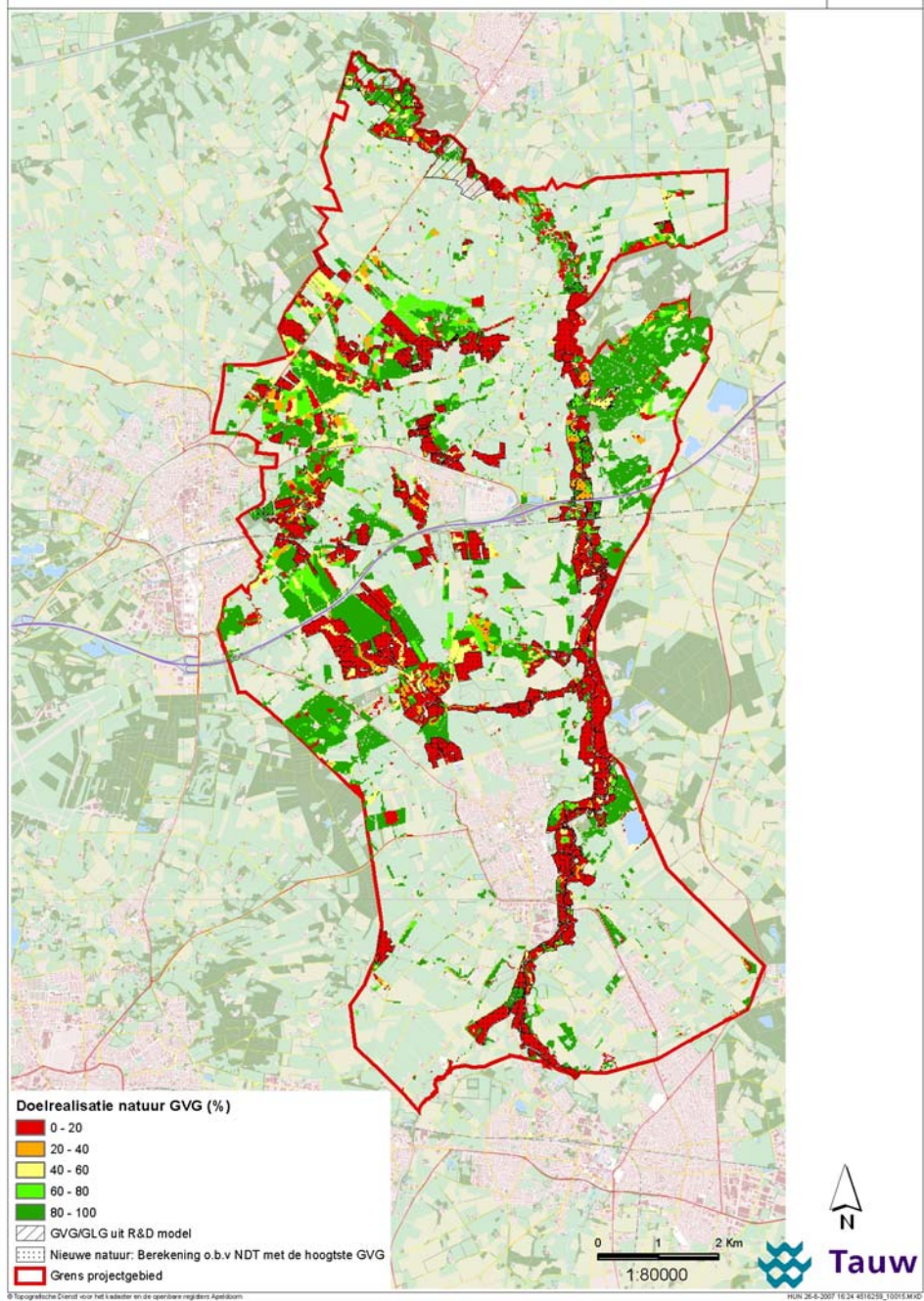
Kaartbijlagen bij effectbeschrijving waterkwantiteit

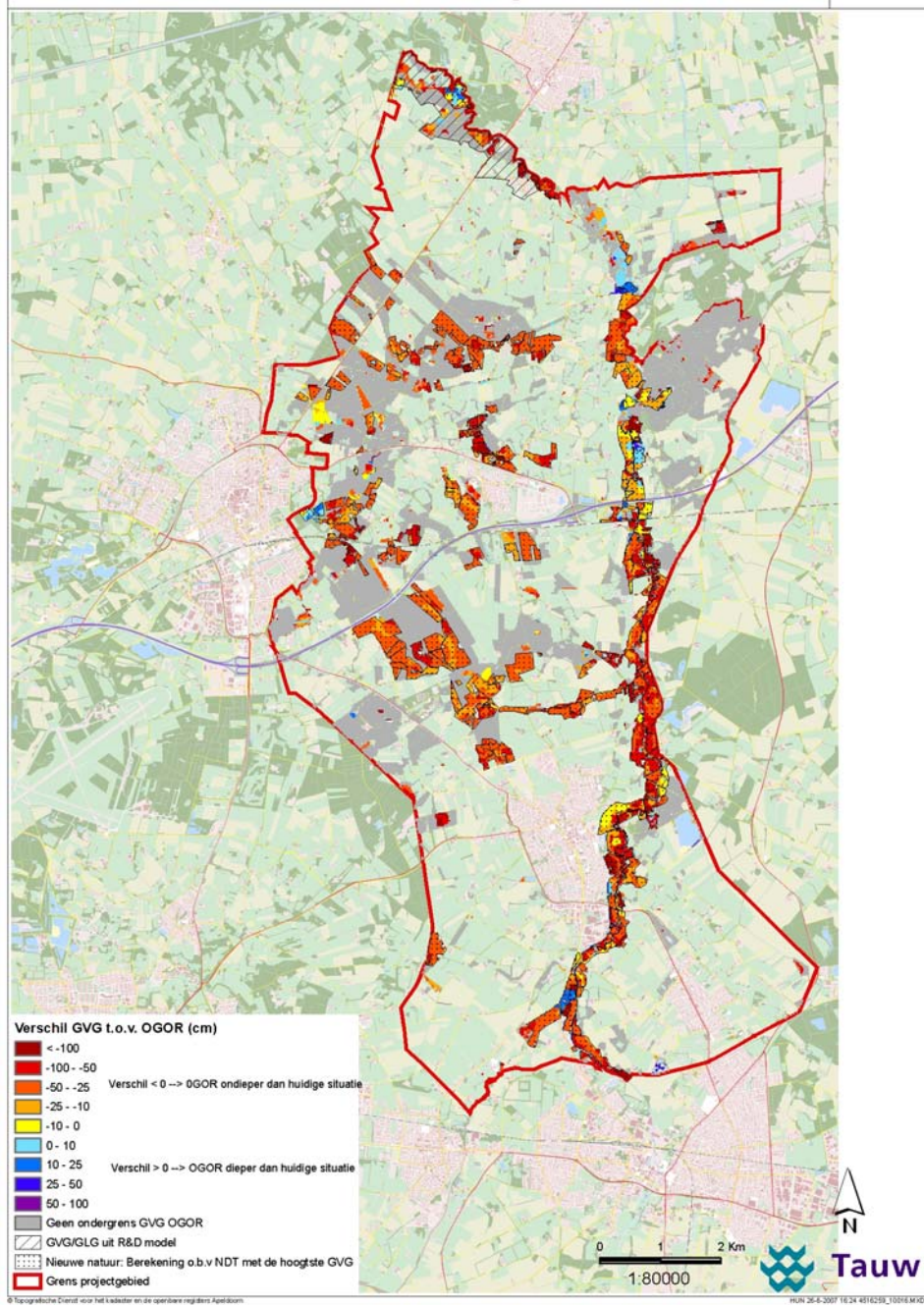
Figuur b7.1 Natuurdoeltypen

Figuur b7.2 Doelrealisatie natuurdoeltypen (op basis van GVG, GLG, kwel en droogtestress)

Figuur b7.3 Doelrealisatie natuurdoeltypen op basis van GVG

Figuur b7.4 Gewenste aantal cm stijging GVG om een doelrealisatie van 100 % te halen (per natuurdoeltype)

Bijlage

8

Bronnenlijst

[Alterra, A. Corporaal, A. Stortelder, 2001]
Deelrapport Natuur

[D. Bal, H.M. Beijer, M. Fellingner, R. Haveman, A.J.F.M. van Opstal en F.J. van Zadelhoff, 2001]
Handboek Natuurdoeltypen. Tweede, geheel herziene editie. Rapport Expertisecentrum LNV van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, nummer 2001/020. ISBN 90-75789-09-2.

[Bügel/Hajema, 2001]
Deelplan Landschap / Landinrichting Losser.

[H. van Dobben en A. Bleeker, 2004]
Overschrijding van de critical load voor N voor Habitatgebieden in Nederland. Een onderzoek verricht door Alterra en TNO Milieu, Energie en Procesinnovatie (TNO-MEP) in opdracht van de Milieufederaties en Stichting Natuur en Milieu

[Gies, Edo & Albert Bleeker, 2007]
Onderzoek naar de ammoniakdepositie op 5 habitatgebieden ten behoeve van het interim toetsingkader Natura 2000 en Ammoniak. Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 1491.

[Grontmij, 2001]
Een losser korset voor de beken. Deelplan water Landinrichting Losser.

[DLG Zwolle, 2001]
Landinrichting Losser, Deelplan voor de landbouw

[H.F. van Dobben, E.P.A.G. Schouwenberg, J. P. Mol, H.J.J. Wieggers, M.J.M. Jansen, J. Kros & W. de Vries, 2004].
Simulation of critical loads for nitrogen for terrestrial plant communities in The Netherlands, Rapport 953, Alterra Wageningen

[Eelerwoude, 2005]
Uitgangspuntenrapport Landschapsonwikkelingsplan Noordoost Twente/Twenterand.

[Gies, Edo, Albert Bleeker en Han van Dobben, 2006]
Onderbouwing significant effect depositie op natuurgebieden. Een onderzoek naar de wijze waarop in het kader van de Vogel- en Habitatrichtlijn getoetst kan worden of vergunningverlening kan leiden tot significante negatieve effecten op de natuur. Eindconcept 28 april 2006

[GLTO Advies, 2000]
Landbouwscenario's voor het landinrichtingsgebied Losser - discussiestuk.

[A. van Hinsberg, H. Noordijk, M. v. Esbroek, A. v. Pul. en W. Lammers, 2003]

Quick-scan van mogelijke gevolgen en effectiviteit van zoneringsvarianten rond VHR en WAV.
RIVM-rapport 408768002/2003.

[A. Moning, 2007]

Ontwerp Uitwerkingsplan Losser. Berekening ammoniakemissie uit de veehouderijbedrijven in een straal van 3 km rond Natura 2000-gebieden en benadering van het effect van de ver- en uitplaatsing van melkveebedrijven op de (gebiedseigen) depositie

[Van der Tuuk, 2001 i.o.v. DLG]

Rapport deelteam Recreatie & Toerisme.